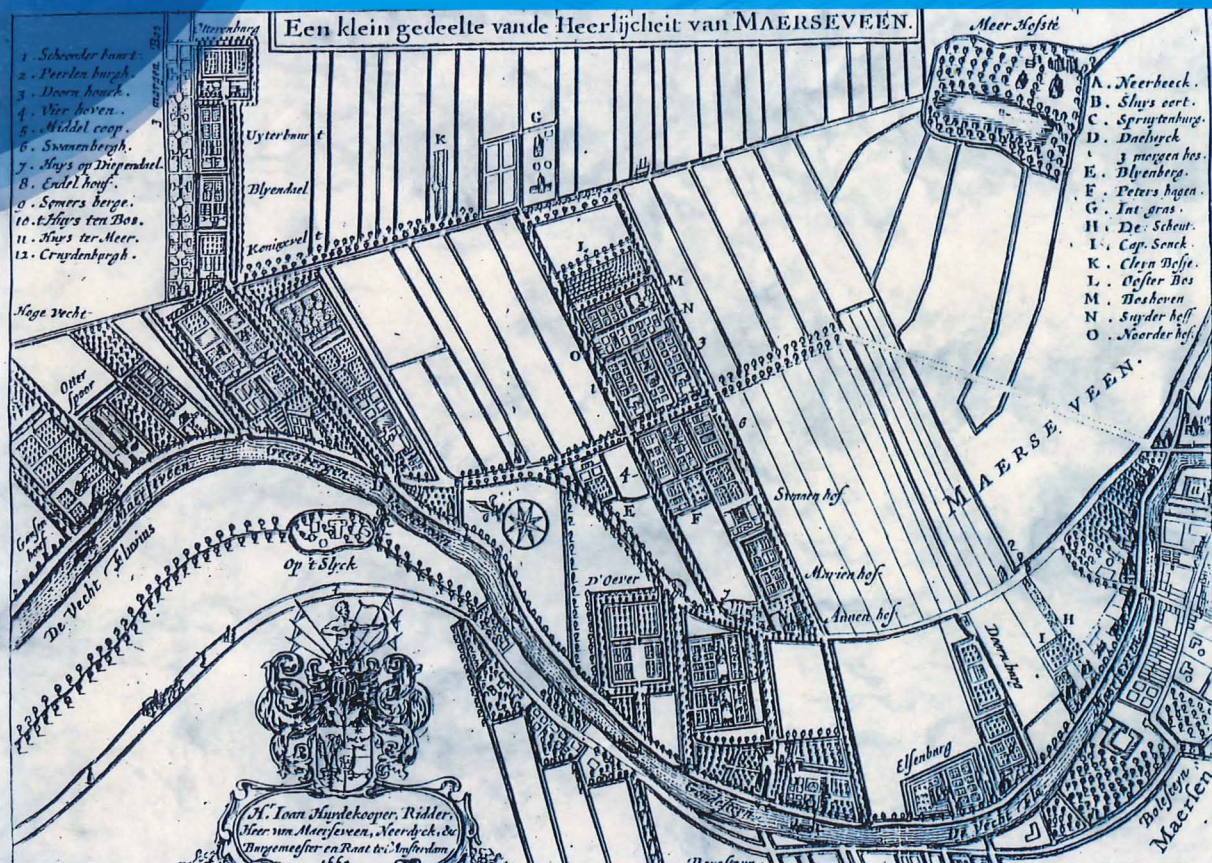

PERIODIEK

Historische Kring Maarssen

Met o.a.:

De tuin van Kol

Licht in Maarssen

Molukkers
in Maarssen

Advertenties

Voor erkend schakelreeks

Slagerij
Dorresteijn
sinds 1882

Nassastraat 4
Tel. 0346 - 561219
Maarssen

Bij ons is iedereen welkom
waar de fiets ook vandaan komt.

Nassastraat 99, Maarssen
Telefoon: 0346-760760

info@honigtweewielerspecialist.nl
www.honigtweewielerspecialist.nl

f VOLG ONS OP FACEBOOK
WWW.FACEBOOK.COM/HONIGTWEEWIELERSPECIALIST

RADIO - T.V.
ELECTR. HUISHOUDELIJK
+ VOORDEEL + VAKMANSCHAP
+ KWIEKE SERVICE

radio en t.v. speciaalzaak

elektron

Nassastraat 9-11,
3601 BA Maarssen
telefoon: 0346-562081

VAN VREDENDAAL & ZN

aannemersbedrijf restauratiewerken

anno 1911

Harmonieweg 1 3603 BN Maarssen

info@vanvredendaalenzn.nl 0346 561356
www.vanvredendaalenzn.nl 06 12 961 465

Opgericht 11 september 1972, opgenomen in het verenigingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en Omstreken onder nummer 301763120000.

Voor informatie en contact met H.K.M.:

Website www.historischekringmaarsssen.nl
e-mail: secretaris@historischekringmaarsssen.nl

Bestuur:

Vacature, voorzitter

Arie van Ginkel, secretaris

Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 0346.564168,

e-mail: secretaris@historischekringmaarsssen.nl

Ronald van Tongeren, penningmeester

Tineke Barneveld, Hans van Bommel, Henk Blaauw,
Bert de Ruiter, Jan Simonis, Ria Tijhuis, Arie de Zwart.

Leden van verdienste:

drs. W. Smits (10-02-1994), mevr. A.P. van Haften
(26-02-2015), mevr. R. Tijhuis (10-03-2016)

Ereleden:

Mevr. G.M. Willekes-van Putten (24-02-2000),
J.H. Sagel (22-02-2001), B. de Ruiter (21-02-2002),
Mevr. M.C. Hatzmann-Scheltema (23-02-2006),
B. Visschedijk (26-02-2009), Mevr. A. Wolters-Dekkers
(03-03-2011), A. de Zwart (03-03-2011), H. Blaauw
(06-03-2014)

Redactie Periodiek:

Jan Simonis (voorzitter), Willem Gresnigt (secretaris),
Piet Gentenaar, Nelleke Hendrikse, Astrid Kuiper,
Bert de Ruiter, Ria Tijhuis

Kopij zenden aan: Bert de Ruiter, Nic. Maesstraat 6,
3601 DR Maarssen, tel.: 0346.563599, e-mail:

bestuur3@historischekringmaarsssen.nl

(ook verkoop losse nummers)

Lidmaatschap:

Het lidmaatschap kost € 14 per jaar. Opzeggen kan
alleen vóór het einde van het kalenderjaar.

Voor meer informatie en aanmelden als lid van de Kring
zie de website of neem contact op met Ronald van Tonge-
ren, Wilhelminaweg 1a, 3603 CR Maarssen,
tel.: 0346.556696, e-mail:

penningmeester@historischekringmaarsssen.nl

nl. Eventuele stortingen op ons rekeningnummer
NL93INGB0002907376 t.n.v. Penningmeester H.K.M.

Vormgeving en productie:

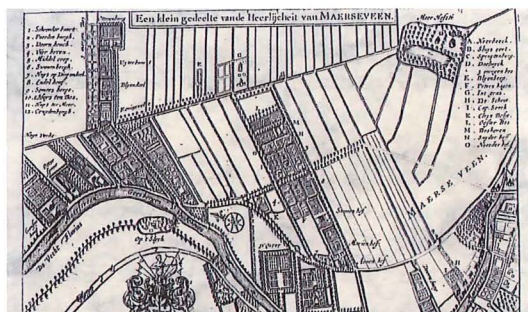
Topic Creatieve Communicatie, Wierden

Colofon en Inhoud	43
Kringnieuws	44
‘De tuin van Kol’, een groen monument in Zuilen	46
Brand in de historische wipmolen Buitenweg in Oud-Zuilen	53
Licht in Maarssen	55
Maarsen in beelden, Deel 3	60
Fotoalbum Ridderhofstad Bolenstein, Deel 2	65
Molukkers in Maarssen	68
Een stukje historie van het postkantoor in Maarssen	73
Nieuwe boeken in de bibliotheek van de HKM	75
Uit de Oude Schoenendoos, Deel 66	77

OP DE COVER

PERIODIEK

Een kaart uit 1660 van "Een klein gedeelte van de Heerlijckheit van MAERSEVEEN"

Kringnieuws

Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden.

De inhoud van de artikelen is voor de verantwoording van de auteur.

U kunt kopij voor het volgende nummer inleveren vóór 1 juli 2016.

De jaarvergadering van de Historische Kring vond plaats op 10 maart 2016

Ook dit jaar was weer sprake van een goed bezochte bijeenkomst. Het jaarverslag en de financiële stukken lieten zien dat de Kring een goed jaar achter de rug heeft met onder andere een boeiende excursie naar Rotterdam, goed bezochte en inhoudelijk interessante lezingen, zeer goed bezochte filmavonden en een succesvolle organisatie van de Open Monumentendagen. Voorts toonde het ledental een positieve ontwikkeling: de Kring heeft nu 1000 leden; dat is een lichte toename ten opzichte van vorig verslagjaar. Ook de financiële positie is zonder meer gezond. Het boekjaar kon afgesloten worden met een klein positief saldo. De penningmeester stelde daarom voor de jaarlijkse contributie onveranderd op € 14 te houden.

Bij het punt herverkiezing van bestuursleden liet voorzitter Sander Snijders weten zich om persoonlijke redenen - in afwijking van de voorliggende kandidaatstelling - niet herkiesbaar te stellen en ook direct als voorzitter af te treden. De Kring beraadt zich in overleg met Sander op een passende gelegenheid om afscheid van hem te nemen en staat nu voor de taak een nieuwe voorzitter te zoeken. Suggesties van leden voor kandidaten voor deze functie zijn van harte welkom. Zie voor contact daartoe het colofon voorin dit blad.

In positieve zin verrast werden deze avond de bestuursleden Arie de Zwart, Hans van Bommel en Ria Tijhuis. Arie werd in het zonnetje gezet vanwege zijn 40-jarig bestuurslidmaatschap. Hij ging in een korte toespraak terug naar de tijd van het ontstaan van de Kring en bracht nog eens de namen in herinnering van de pioniers van de

Kring. Hans van Bommel werd geëerd vanwege zijn grote verdiensten voor de bescherming van het lokale cultureel erfgoed en zijn bijdrage aan de kennis van de lokale geschiedenis. Hij ontving een door de Maarssense kunstenaar Peter Petersen ontworpen Erepenning van de Historische Kring. Ria Tijhuis werd Lid van Verdienste vanwege onder andere haar jarenlange vervulling van de zware taak van secretaris en redacteur van het Periodiek. Alle genoemden kregen ter gelegenheid van hun huldiging een oorkonde uitgereikt. Ook Nel van Haaften, vorig jaar al benoemd tot Lid van Verdienste, kreeg nu alsnog de bijbehorende en nieuw ontworpen oorkonde overhandigd. Zie ook bijgaande foto met alle gehuldigden in gezelschap van voorzitter Sander Snijders.

Het nieuwe Kringjaar ging direct goed van start met de overweldigende inschrijving voor de excursie van dit jaar naar de Hanzesteden Deventer en Hattem en de na de pauze gehouden interessante en levendige lezing van Bert van der Tol over de ontwikkelingen in de Bethunepolder.

Van links naar rechts: Nel van Haaften, Arie de Zwart, Ria Tijhuis, Sander Snijders, Hans van Bommel.

Kroniek

Er bestaat een plan binnen de Kring te komen tot het bijhouden van een feitenkroniek. Gedacht wordt daarbij aan het op datum, kort in één à twee regels, feitelijk vastleggen van plaatselijke gebeurtenissen. Deze kunnen dan geordend worden in vijf à tien stuks per maand. In ons archief worden deze per kalenderjaar bewaard. Op den duur beschikken we dan over een waardevol historisch overzicht van plaatselijke feiten. We zoeken enkele vrijwilligers die het leuk vinden te helpen bij deze bezigheid. U kunt zich opgeven bij de secretaris Arie van Ginkel: aginkel@ziggo.nl

Schenkingen

Van de familie Van Zolingen ontvingen wij als geschenk het mooi ingebonden boek 'Visserlatijn' geschreven door dorpsgenoot Yge Visser. Een boek vol levendige beschrijvingen van voorvallen in het dorpsleven en gebeurtenissen in het politieke en maatschappelijke leven van Nederland tot aan de jaren tachtig van de vorige eeuw. Van mevrouw J. Zwanink-Verhoef uit Bloemstede ontvingen wij een serie ansichtkaarten van de Nederlandse Hervormde Kerk en een aantal kaarten van Breukelen.

Na afsluiting van de artikelenreeks over de architect Wijnstra is onze Kring in het bezit gekomen van een deel van het kantoorarchief van deze architect. Het is een schenking van de heer en mevrouw Lambrechtsen-Ruys. Zij woonden van 1993 tot februari 2016 in het huis van Wijnstra aan de Kerkweg 41. Bij het verlaten van het huis en ook van Maarssen besloten zij - gezien de recente artikelenreeks over Wijnstra in ons Periodiek - het archief over te dragen aan de Historische Kring Maarssen. Het archief bevat zo'n 100 originele foto's en ongeveer 75 daarvan betreffen het werk van W. Wijnstra. Een aantal foto's is in de jaren twintig en dertig gemaakt door de nu beroemde fotograaf Nico Jesse, van wie werk opgenomen is in Nederlandse fotomusea. Een inventarisatie van het materiaal is te vinden in de digitale bibliotheek op de website van de Kring.

Van de heer Leo Broers ontvingen we een zeven-tal heel bijzondere foto's en verder een aflevering

uit 1965 van het blad voor het Maarssens gemeentepersoneel.

Alle gevers weer hartelijk dank.

Jaarmarkt Maarssen-Dorp

Op zaterdag 4 juni staat de Kring weer met een kraam op de jaarmarkt in Maarssen-Dorp. Waarschijnlijk weer in de Nassaustraat in de buurt van het sluishuisje.

Programma HKM najaar 2016/voorjaar 2017

De Kring is bij de volgende evenementen aanwezig: Open Monumentendag op zaterdag 10 september 2016.

Tienhoven Toont op zaterdag 24 september 2016.

Vrijwilligersdag Bisonspoor op zaterdag 5 november 2016.

Data van lezingen om in uw agenda te reserveren

Donderdag 6 oktober 2016: De archeologie van

Leidsche Rijn en het Damplein door Herre Wynia

Donderdag 17 november 2016: Slot Zuylen en zijn bewoners door Fred Vogelzang.

Donderdag 12 januari 2017: Film Maarssen 1957 door Bert de Ruiter en lezing van Hans van Bemmel.

Donderdag 9 maart 2017: Jaarvergadering HKM en na de pauze lezing van Cees Eysberg over de cultuur van het schaatsen.

Maandag 10 april 2017: De binnenvaart door ir. Ruud Filarski

Alle lezingen vinden plaats in de Open Hof en beginnen om 20.00 uur.

Oproep aan onze leden

De ledenadministratie van de HKM zou graag willen beschikken over de mailadressen van de leden van de Kring. Wij vragen u daarom uw mailadres aan ons bekend te maken. Op deze wijze besparen wij ook portokosten. Stuur een mail aan de penningmeester van de HKM en noem daarin uw naam, woonadres en mailadres. Het mailadres van de penningmeester is: rtongere@ziggo.nl
Hartelijk dank voor uw medewerking. ●

'De tuin van Kol', een groen monument in Zuilen

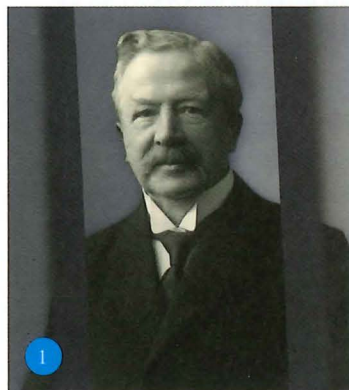
Auteur: Lenneke Berkhout

Vooraf

Reizend naar Utrecht via de Amsterdamsestraatweg passeer je ter hoogte van Zuilen het Juliana-park. Lange tijd ook bekend als 'De tuin van Kol'. Het waarom van die 'bijnaam' wordt duidelijk uit de in dit artikel beschreven ontstaansgeschiedenis van het park. Een geschiedenis die uiteindelijk leidt tot de in oktober 2014 verleende status van gemeentelijk monument. Een lang verwachte erkenning van de cultuurhistorische waarde van dit park en zijn verbondenheid met de geschiedenis van Zuilen en Ondiep.

Jan Kol

De grondlegger van het Juliana-park is bankier Jan Kol (1849-1919) van de bank Vlaer en Kol (zie afbeelding 1). In 1889 erft hij de hofstede Zeldzaam met de bijbehorende gronden in Zuilen, dat toen nog een zelfstandige

Jan Kol. Anonieme foto (gedeelte-lijk autotypie) uit ca. 1919, Beeld-bank Het Utrechts Archief (HUA), catalogus-nummer 105349.

gemeente was. Al snel begint hij plannen te ontwikkelen voor deze gronden. Zijn eerste plan, de aanleg van een haven, komt niet van de grond. Hij besluit vervolgens een park te laten aanleggen om de grond aantrekkelijk te maken voor luxe woningbouw. Bij dit plan heeft hij ongetwijfeld gedacht aan het Wilhelminapark aan de oostkant van Utrecht. Rond dit park aan de oostkant van de stad was namelijk een fraaie villawijk tot stand gekomen.¹⁾

In 1903 geeft Jan Kol de bekende firma Copijn en Zoon uit Groenekan opdracht een stadspark te ontwerpen.²⁾ Copijn ontwerpt voor Kol een stadspark in landschappelijke stijl, bedoeld als een weergave van het ideale landschap. De landschaps-

Deel van de plattegrond van de stad Utrecht met links het Park van Kol, vervaardigd in 1915. Topografische Atlas van het (voormalige) Gemeentearchief Utrecht cat.nr. Ab 185. Litho. 48,5 x 58,5 cm. Uitgegeven door drukkerij 'De Industrie' van J. van Druten.

stijl kent een aantal vaste elementen zoals grasvlakten, hoogteverschillen, verspreide bosschages, slingerende paden en waterpartijen (zie afbeelding 2). We vinden ze allemaal terug in het ontwerp van Copijn.

Centraal in het ontwerp staat de grote vijver. Deze is grillig van vorm met grote lobben die schier-eilanden vormen. De grond die bij het graven van de vijver vrijkomt, wordt gebruikt om aan de zuidkant van de vijver een hoge heuvel te maken met een fraai uitzichtpunt. Het park krijgt een rijk geschakeerde beplanting van bomen en heesters. Het zijn vooral loofbomen, maar er staan ook enkele 'kegeldragende' bomen. Overeenkomstig de landschapsstijl heeft het park slingerende en onverharde paden die de wandelaars steeds nieuwe doorkijkjes en uitzichten bieden en die samenkomen bij de open ruimte langs de Amsterdamsestraatweg. 's Zomers staan hier banken waarop het goed rusten is. Het verblijf in het park beperkt zich echter niet tot de zomer, want in de winter vindt er extra vertier plaats in de vorm van een ijsbaan op de vijver, met verlichting en soms een orkest.³⁾

Een hertenkamp en een paviljoen

Kol wilde het park aan de gemeente Utrecht schenken. "Van die aanbieding is door een ongelukkig incident evenwel niets gekomen. Een gemeenteraadslid, slecht wandelaar, was het

nauwelijks gereede park in ogenschouw gaan nemen en door dat onderzoek danig vermoeid. Verhit en geprikkeld kwam hij op 't kantoor van Vlaer en Kol en insinueerde daar dat Kol wel een mooi park had laten aanleggen, maar dat het nu een lastpost voor hem was geworden en hij dien last wilde afschuiven op den gemeente, die er geen bestemming voor had. Kol was door die insinuatie zoo verontwaardigd, dat hij zijn aanbod aan de gemeente introk en het algemeen toegankelijk gebleven park tot aan zijn dood zelf is blijven onderhouden."⁴⁾

Kol blijft het park echter niet alleen beheren. In 1908 breidt hij het aan de westkant langs het spoor uit met een hertenkamp. Het ontwerp is wederom van Copijn. Dit hertenkamp bestaat uit een groot grasveld met een kleine vijver, een hertenstal en een namaak-rotswerk, gemaakt door de Utrechtse firma Moerkoert (zie afbeelding 3). De rotsformatie vormt voor de herten een fraaie kraamkamer. De dieren worden goed verzorgd. Graanhandelaar Hooghiemstra levert regelmatig veekoeken van haverhout.⁵⁾

Voor het groeiend aantal inwoners van Ondiep en Zuilen laat Kol eind 1917 ook een paviljoen bouwen waar zij 's zomers en 's winters bijeen kunnen komen. Het paviljoen staat op de open plek waar eerder een muziektent heeft gestaan, op het grasveld tussen de Amsterdamsestraatweg en de grote vijver (zie afbeelding 4).⁶⁾

Het hertenkamp met rotsformatie en vijver. Foto afkomstig uit het album 'Het park (Volkstuin)' van de familie Kol' van J.M. Vlammingh Kiebert, 1922. Beeldbank HUA, cat.nr. 120395.

Het paviljoen. Foto afkomstig uit het album 'Het park (Volkstuin)' van de familie Kol' van J.M. Vlammingh Kiebert, 1922. Beeldbank HUA, cat.nr. 120391.

De parkwachterswoning. Foto afkomstig uit het album 'Het park (Volkstuin) van de familie Kol' van J.M. Vlammingh Kiebert, 1922. Beeldbank HUA, cat.nr. 120390.

Vossenkooi in het park, Beeldbank HUA, cat.nr. 3505.

Onderhoud en toezicht

Uit het kasboek van het park over de periode 1906-1921 blijkt dat Kol meerdere mensen in dienst had voor het onderhoud van en toezicht op het park. Al in 1906 is sprake van twee tuinlieden, Vonk en Kooij (?), die respectievelijk f 10 en f 9 per week ontvangen, jaarlijks aangevuld met f 10, respectievelijk f 5 'kermisgeld' en nieuwjaarsgeld én een Sinterklaascadeau. Er is aanvankelijk ook een medewerker voor de speeltuin die f 4 per week krijgt.⁷⁾

In 1911-1912 doet een parkwachter zijn intree in het park, 'den eervol gepensioneerden politie-

arbeiderswoningen gebouwd voor de werknemers van Werkspoor en Demka. Het zijn de bewoners van deze woningen die graag gebruik maken van de Tuin van Kol. Jan Kol sterft in 1919, maar zijn naam leeft nog lang voort in de naam van zijn park.

Verkoop van het park

"Valt hier nog iets te redden?" Met deze veront-rustende kop bericht het Utrechtsch Provinciaal en Stedelijk Dagblad op 15 oktober 1928 over de aangekondigde publieke veiling van de Tuin van Kol. De kinderen van Jan Kol willen van het park af en bieden de grond als bouw kavels aan. "Men

: *Copijn ontwerpt voor Kol een stadspark in landschappelijke
: stijl, bedoeld als een weergave van het ideale landschap.*

agent De Ruyter'. De Ruyter woont in de park-wachterswoning (de voormalige tuinmanswoning van Vonk) bij de ingang van het park. Deze woning staat er nog steeds. De Ruyter moet de orde handhaven en de hekken openen en sluiten.⁸⁾ Het park is dagelijks geopend tot 19.30 uur, maar zondagmorgen gesloten. De parkwachter moest immers naar de kerk kunnen gaan (zie afbeelding 5)!

Kol blijkt geen vooruitziende blik te hebben gehad. Rond zijn park ontstaat geen villawijk zoals hij gehoopt had. Wel worden er honderden

moge hopen dat er een middel gevonden kan worden om de vernietiging van dit fraaie park te voorkomen", aldus de krant.

De burgemeester van Zuilen, F.C.C. baron van Tuyll van Serooskerken, komt meteen in actie en wil het park kopen. Het komt tot een voorlopige koopakte, maar voor de kleine gemeente Zuilen zijn de kosten van aankoop en onderhoud te hoog.⁹⁾ De burgemeester van Zuilen zoekt daarom samenwerking met de gemeente Utrecht. Ook burgemeester Fockema Andreae van Utrecht wil het park graag behouden. Terwijl burgemeester

*Officiële opening
Julianapark in
1930, burge-
meester dr. J.P.
Fockema An-
dreae, wethouder
H. Botterweg (2e
van links) en ge-
meentesecretaris
dr. J. de Lange
(rechts), Beeld-
bank HUA, cat.
nr. 99194.*

Van Tuyll in het buitenland verblijft, regelt Utrecht echter zonder overleg de aankoop. Men gaat er vanuit dat dit niet nodig is omdat Zuilen immers – zo is de overtuiging – snel onderdeel van de gemeente Utrecht zal worden. Het college van Zuilen moet eind november uit de krant vernemen dat de aankoop rond is.¹⁰⁾

Vogels, vissen en vossen

Nu het park eigendom is van de gemeente Utrecht ligt de verantwoordelijkheid voor het beheer bij plantsoenmeester Krijn Perk Vlaanderen. Samen met de opgerichte ‘Commissie voor het Park van Kol’ maakt hij een plan voor het beheer van het park. De commissie bestaat uit vijf leden, van wie één namens de gemeente Zuilen. Voorzitter van de commissie is de heer A.H. Smulders, wethouder openbare werken van de gemeente Utrecht.¹¹⁾ De Commissie wijdt zich met groot enthousiasme aan de uitbreiding van de fauna van het park. Men wil in de grote vijver wilde watervogels, zoals Australische zwanen en Kaapse eenden en in de vijver van het hertenkamp flamingo’s en kraanvogels. Er worden volièrres gebouwd en ook hokken voor marmotten, konijnen en vossen (zie afbeelding 6). De commissie doet met succes een beroep op bewoners, woningbouwcorporaties, Werkspoor en Demka om de benodigde middelen bijeen te brengen. Het geld stroomt binnen; de commissie krijgt ook veel vogels aangeboden. Met het geld worden flamingo’s en Australische zwanen aan-

gekocht van Burgers Dierenpark in Arnhem. De Commissie Park van Kol, later omgevormd tot de Stichting Julianapark, bleef tot in 1970 bestaan.¹²⁾

De veranderingen en ontwikkelingen sinds de aankoop van het park rechtvaardigen in de ogen van het Utrechtse College een officiële opening. Op woensdag 18 juni 1930 is het zover. In aanwezigheid van veel notabelen en na enkele toespraken en het zingen van het Wilhelmus opent burgemeester Fockema Andreae het park en onthult de nieuwe naam: Julianapark. Een optreden van het Utrechts Stedelijk Orkest en een gezamenlijke wandeling door het park sluiten de feestelijke bijeenkomst af (zie afbeelding 7).

De uitbreiding met een speelweide

In Ondiep en Zuilen is veel behoefte aan speel- en recreatierruimte. De Commissie voor het Park van Kol pleit daarom voor de aanleg van een speelweide. Perk Vlaanderen komt in juni 1930 met een ontwerp voor een speelweide met een theehuis en een muziektent. Het oude paviljoen van Kol is in de loop der jaren verdwenen. In juni 1933 stemt de gemeenteraad in met het uitbreidingsplan. De uitvoering moet grotendeels in de vorm van een werkverschaffingsproject gaan plaatsvinden. Het Rijk deelt daardoor in de kosten; ook de gemeente Zuilen draagt financieel bij. Gedeputeerde Staten gooien echter roet in het eten. Zij keuren het plan af. GS vinden “dat het niet op den weg van

*Het graven van een drainagesleuf door jongeren in de werkverschaffing.
Foto Jochmann Disco, 1935. Beeldbank HUA, cat.nr. 42336.*

*De aanleg van de speelweide
1935/1936. Beeldbank HUA*

een noodlijdende Gemeente als Zuilen ligt om uitgaven voor de parkuitbreiding te doen”. Daarmee vervalt de financiële bijdrage van Zuilen. GS maken ook bezwaar tegen de “niet noodzakelijke” uitgaven die de gemeente Utrecht wil doen. De gemeente Utrecht wijzigt het plan. Niet alleen de aanleg van de speelweide, maar ook de bouw van het theehuis wordt nu als werkverschaffingsproject voor jeugdige werklozen voorgesteld. In plaats van een nieuwe muziektent wordt de bestaande muziektent uit het Wilhelminapark verplaatst naar het Julianapark. De totale kosten vallen zo lager uit en GS gaan akkoord. In 1935 kan het werk beginnen (zie afbeelding 8 en 9).¹³⁾

Het theehuis Juliana, een ontwerp van Gosse van der Gaast (1886-1973), krijgt in 1937 een expositieruimte waarin vogelmuseum Natura gehuisvest wordt (zie afbeelding 10, 11 en 12). Natura herbergt de verzameling opgezette vogels die de heer J. Roeleveld uit Mijdrecht in 1934 aan de gemeente Utrecht heeft geschonken met de wens dat deze verzameling in het Julianapark wordt ondergebracht. Roeleveld wordt directeur van het museum. De officiële opening van het museum vindt eind december 1937 plaats. Het museum trekt veel belangstelling; niet alleen van geïnteresseerde

bezoekers, maar ook van de politie. Volgens het Utrechtsch Provinciaal en Stedelijk Dagblad van 7 juli 1938 doet de politie een inval in het museum omdat directeur Roeleveld verdacht wordt van overtreding van de Vogelwet. Hij zou beschermde vogels hebben opgezet voor het museum. Het loopt gelukkig allemaal met een sisser af. Het museum blijft uiteindelijk maar een paar jaar open. In 1943 wordt het gesloten en neemt de afdeling Financiën en Administratie van het hoofdkantoor van de Nationaal-Socialistische Beweging de zaal in gebruik als kantoorruimte. Na de Tweede Wereldoorlog wordt de ruimte bij het theehuis getrokken. Het theehuis bestaat nog steeds en huisvest nu Chinees-Japans restaurant Juliana.¹⁴⁾

Naoorlogse veranderingen

Zoals veel parken komt het Julianapark niet ongeschonden uit de Tweede Wereldoorlog. Vooral tegen het eind van de oorlog zijn de vernielingen (het stelen van eieren en vogels en het hakken van bomen en alles wat brandbaar is) zo groot dat het park in juni 1944 drie weken dicht gaat. De vernielingen houden echter aan en in oktober sluit het park voor lange tijd zijn hekken. Na de bevrijding verblijven Canadese militairen tijdelijk in het park.

et rechts de Amsterdamsestraatweg. Foto Jochmann Disco,
t.nr. 42338.

Pas in maart 1946 wordt het park weer feestelijk heropend en planten schoolkinderen uit Ondiep bomen om het gehavende park weer in zijn oude luister te herstellen.

Het park groeit uit tot het drukst bezochte park van Utrecht. De tram, die inmiddels over de Amsterdamsestraatweg rijdt, brengt bezoekers vanuit de wijde omgeving. Behalve het aantal bezoekers stijgt ook het aantal dieren in het park. Bij de hoofdingang vond je bijvoorbeeld het 'papegaai-enlaantje' en verspreid door het park stonden kooien en volières. Er lijken zelfs plannen te zijn geweest om apen, giraffen en andere exotische dieren te huisvesten in het park. Dat plan bleek te veel van het goede te zijn. "Er dient voor gewaakt te worden dat het park ontgaat in een vermaakcentrum of een dierentuin", aldus het Utrechtse College eind 1955. Er komen maatregelen. De dierenverblijven worden gegroepeerd bij het hertenkamp en bovendien krijgt de vijver een fontein. Voor de kleintjes komt er bij de speelweide een aparte speelplaats met een zandbak, pierenbad en speeltoestellen. De muziektent wordt afgebroken (zie afbeelding 13).¹⁵⁾

In de periode van 1955 tot 2003 ondergaat het Julianapark geen grootschalige wijzigingen meer. Het

Utrecht Café-Restaurant Juliana-Schietterras

Het terras achter het theehuis Juliana, vanuit het park gezien. Ansichtkaart uitgegeven door Café-restaurant Juliana, 1930/1939. Beeldbank HUA, cat.nr. 23937.

Vogelmuseum Natura 1937, Beeldbank HUA, cat.nr. 83163.

Vogelmuseum Natura 1937, Beeldbank HUA, cat.nr. 83162.

Waterpret voor de kleintjes in het pierenbad. Foto Gemeentearchief Utrecht 1962/1967. Beeldbank HUA, cat.nr. 83174.

intensieve gebruik van het park laat echter diepe sporen na. Tegelijkertijd verslechtert het beheer als gevolg van een tekort aan financiële middelen. Het park raakt verwaarloosd. Het keerpunt komt in 2003 als het park een grote opknapbeurt krijgt.

Het Julianapark anno 2016

Vandaag de dag vormt het Julianapark nog steeds de grootste groenvoorziening van de wijken Zuilen en Ondiep. Ondanks een eeuw intensief gebruik heeft het park veel van haar eigenheid en schoonheid weten te behouden. De oorspronkelijke aanleg van het park is door de jaren heen grotendeels bewaard gebleven. Historische elementen als de parkwachterswoning en het voormalige theehuis bestaan nog steeds. Een rijke schakering van bomen en heesters biedt in alle seizoenen een mooie aanblik. De grote hoeveelheid monumentale bomen geeft het park bovendien een hoge ecologische waarde. En wat misschien wel het belangrijkste is: het park is na ruim 100 jaar nog steeds springlevend en een plek waar jong en oud nog dagelijks van kunnen genieten. ●

Noten

1. Nadat in 1935 de familie Kol in mannelijke lijn was uitgestorven, publiceerde Kohlbrugge in februari 1936 een drietal artikelen in het Utrechtsch Nieuwsblad over de historie van

de familie Kol. Het artikel van 4 februari 1936 gaat over Jan Kol.

2. Hessel en Perk Vlaanderen, 1933, 3.
3. Het Utrechts Archief (HUA), 715-1, 348, kasboek 3e kwartaal 1910.
4. Zie Kohlbrugge.
5. HUA, 715-1, 348, 2e, 3e en 4e kwartaal 1910 en 1e kwartaal 1911.
6. Het Centrum, 14 november 1917; De Tribune: sociaal democratisch weekblad, 19 november 1917.
7. HUA, 715-1, 348 kasboek Park van Kol.
8. Het Centrum, 23 november 1912.
9. Ingezonden brief van H.J. Heyt, die in 1928 wethouder openbare werken van Zuilen was, in het weekblad Zuilen Vooruit van 12 juli 1947 (HUA, 1007-3, 21072).
10. HUA, 1007-3, 20908.
11. HUA, 1007-3, 21062.
12. HUA, 1007-3, 21061 en 21062.
13. HUA, 1007-3, 21063 en 21074.
14. HUA, 1007-3, 21063.
15. HUA, 1007-3, 21066.

Literatuur

F. Hessel en K. Perk Vlaanderen, Gids Julianapark (Utrecht 1933).

A. van Hulzen, Het dagelijks leven in de Domstad tijdens de laatste twee eeuwen (Utrecht 1997).

C.S. Oldenburger-Ebbers, Jongere Tuinkunst 5: De tuinarchitect Hendrik Copijn (1842-1923) en Lodewijk Wilhelmus Copijn (1878-1945), in: Groen 41 (1985), nr. 5, pag. 5-14.

Brand in de historische wipmolen

Buitenweg in Oud-Zuilen

Auteur: Tineke Barneveld

In de vroege ochtenduren van dinsdag 15 maart 2016 is de prachtige wipwatermolen aan de Neder-eindsevaart in Oud-Zuilen door brand verwoest. Groot was de ontzetting van de bewoners in de omgeving bij het zien van het trieste, zwartgeblakerde silhouet en het bericht verspreidde zich snel. Vormden de wipmolen uit 1830 en de grote poldermolen uit 1753 samen niet een buitengewoon aantrekkelijk plaatje in het Maarssense buitengebied? De kleinste en de grootste molen van de provincie Utrecht sierden vaak kalenders en ansichtkaarten. In 2011 werden de twee sluizen bij de watermolens gerestaureerd en het totale complex was beeldbepalend in het landschap en

beslist uniek te noemen. De molens zijn een sfeervolle attractie in de natuur en veel wandelaars en fietsers genieten van het prachtige plaatje. Ook vanaf de Zuilense Ringweg vormen de molens voor automobilisten een aantrekkelijk beeld. De twee watermolens regelden in het verleden elk de waterbeheersing van een 'eigen' polder. De grote molen bemaalde de polder Westbroek en de kleine wipmolen verzorgde de afwatering van de polder Buitenweg. Vandaag de dag wordt het overvloedige water uit de door ontwatering ingeklonken polder door gemalen de Vecht ingepompt. Vrijwillige molenaars draaien elke zaterdag de molens, en molen Westbroek is open voor bezichtiging. Dat de mooie wipwatermolen nu is vernield, is een enorme aanslag op het idyllische landschap.

De verslagenheid over de brand is groot en voelt nog erger door het vermoeden dat de brand is aangestoken.

Welke vandaal doet zo iets afschuwelijks?!

De molens in Oud-Zuilen zijn eigendom van de Stichting Landschap Utrecht. Gelukkig is de wipmolen verzekerd en zal deze herbouwd worden. De geschokte bevolking van Oud-Zuilen heeft door middel van crowdfunding binnen een week na de brand al € 17.000 bijeengebracht. Natuurlijk willen wij niets liever dan dat er weer een elegante wipmolen komt, vlak naast de grote, stoere poldermolen!

Historisch gezien blijft het afbranden van de molen echter een grote klap. De molen Buitenweg is inmiddels ontmanteld en het nog bruikbare eikenhout en gietijzer zijn veiliggesteld voor de herbouw. De foto's bij dit artikel spreken verder voor zich.

Wilt u meedoen aan de crowdfunding voor herstel van de Buitenweg-wipwatermolen? Zie: www.voorjebuurt.nl/molenoudzuilen ●

Licht in Maarssen

Auteur: Hans Sagel

In de beginjaren van de Kring schreef Dick Dekker in dit periodiek en in zijn boek over de historie van Maarssen enige keren over de productie en distributie van gas, licht en water in Maarssen. Mede omdat ik ruim dertig jaar voor de N.V. PEGUS en haar rechtsopvolger de N.V. Energieproductiebedrijf UNA (Utrecht, Noord-Holland en Amsterdam) in de elektriciteitswereld werkzaam was, ben ik altijd nieuwsgierig geweest naar het verleden van de nutsvoorzieningen in mijn woonplaats. Wanneer ik daarover dan ook iets tegenkwam, las ik dat met belangstelling en bewaarde ik het desbetreffende boek, artikel of historische voorwerp. Het leek mij een aardige gedachte om met behulp van deze spullen, puur als aanvulling op wat mijn gewaardeerde voorganger als voorzitter van de Historische Kring Maarssen al over gas, licht en water schreef, eens te bezien of er sinds zijn verhaal nog iets nieuws over dit onderwerp te melden valt.

Elektriciteit en licht

De heer C.E. Wolff, industrieel en vele jaren raadslid en wethouder in de gemeente Maarssen, was bewoner van Huize Bolenstein en begon in zijn stalgebouw aan de Bolensteinseweg als experiment met het opwekken van elektriciteit en het opslaan daarvan in accu's. Al in 1898 kreeg hij van het gemeentebestuur toestemming om tijdelijk een bovengrondse kabel aan te leggen van Bolenstein naar de dameskostschool aan de Breedstraat om die van elektriciteit te voorzien (zie afbeelding 1).

Niet zonder trots vermeldde Dick Dekker dat Maarssen hiermee haar grote buurgemeente Utrecht een paar jaar voor was.

De eerste elektrische centrale in Nederland werd in 1886 in Kinderdijk in gebruik genomen. Na de steden Nijmegen (1886), Amsterdam (1892) en Rotterdam (1895) kreeg Utrecht in 1905 zijn eerste elektriciteitscentrale aan de Nicolaas Beetsstraat. Deze gemeentelijk centrale ontwikkelde zich, mede doordat hij ook de stroom voor het Utrechtse trambedrijf opwekte, voorspoedig en werd in 1922 onderdeel van de toen opgerichte N.V. PEGUS (Provinciaal en Gemeentelijk Utrechts Stroomleveringsbedrijf), een naamloze vennootschap waarvan de aandelen voor de ene helft eigendom waren van de stad Utrecht en voor de andere helft van de provincie Utrecht. De directie van het bedrijf bestond, naast een president-directeur die belast was met de dagelijkse leiding, uit de directeuren van de N.V. PUEM (eigendom van de provincie) en het GEB (eigendom van de

Prentbriefkaart van de Breedstraat met aan de linkerkant (het licht geschilderde pand) de dameskostschool waaraan de heer Wolff in 1898 elektriciteit voor de verlichting begon te leveren. Collectie: J.H. Sagel.

stad Utrecht).

De heer Wolff, wiens naam in Maarssen voortleeft in het appartementencomplex 'De Wolfshoek' aan de Stationsweg op de plaats waar eerder zijn villa stond, ging na zijn eerste stroomlevering in het dorp Maarssen voortvarend te werk. Hij vroeg een vergunning aan bij de gemeenten Maarssen en Maarsseveen om hier een elektriciteitsbedrijf te mogen stichten (zie afbeelding 2).

Fabriksnaamplaatje van de Electrotechnische Fabrik C.E. Wolff, omstreeks 1905. De Jugendstil of Art Nouveau vormgeving (1890-1914) met bloemetjes en ranken past wonderbaarlijk goed in de tijd.

In een gedenkboek van de N.V. PEGUS, uitgegeven in 1926 bij het in gebruik nemen van de Centrale Merwedekanaal in Utrecht, lezen we daarover:

“Mei 1898. De gemeenten Maarssen en Maarsseveen verleenen concessie aan de Accumulatorfabriek te Maarssen (C.E. Wolff). Dientengevolge werd te Maarssen aan den Vechtdijk (*is nu Zandweg bij het begin van de Vechtensteinlaan*) een centrale gesticht, aanvankelijk met twee stoommachines van 40 P.K., welke met de bijbehorende dynamo's in 1904 werden vervangen door twee zuiggasmotoren van respectievelijk 50 en 60 P.K. met evenredig sterkere dynamo's, benevens een accumulatorenbatterij van 330 Ampère-uren”.

De accu's waren in de begintijd van groot belang omdat ze bij eventuele storingen en gedurende de nacht de stroomvoorziening van de dan stilstaande machines over konden nemen. De ambitieuze Wolff verkreeg in september 1898 een concessie om ook voor de gemeenten Abcoude-Proostdij en Abcoude-Baambrugge in Abcoude-Proostdij een centrale te stichten. In tal van andere gemeenten

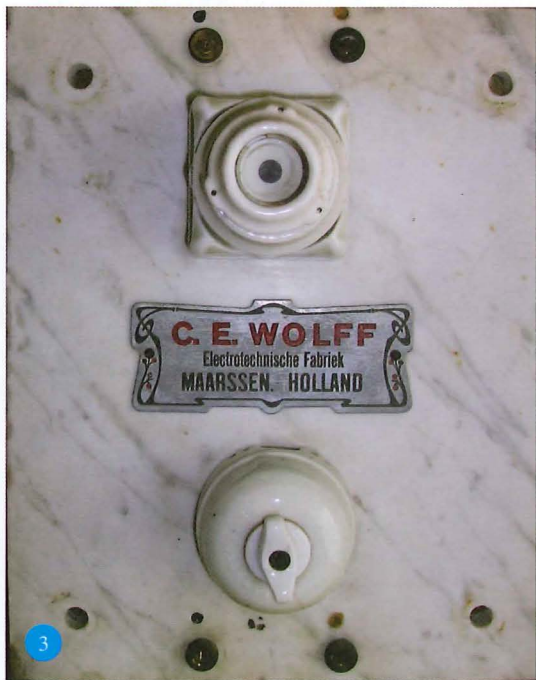
in de provincie Utrecht ontstonden eveneens elektriciteitscentrales, waardoor een nogal chaotische situatie ontstond. Zo was er in onze huidige gemeente Stichtse Vecht naast de fabriek van Wolff in Maarssen ook nog een hulpcentrale in Loenen (van oktober 1918 tot mei 1920), die werkte met behulp van een zuiggasmotor van 40 pk en twee gelijkstroomdynamo's van elk 10 kW en werd er in Nieuwersluis door het Rijk stroom opgewekt in de daar gelegen Pupillenschool. Dat gebeurde eerst met behulp van een locomobiel (mobiele stoommachine) en later door middel van een zoeklichtinstallatie.¹⁾ In Nigtevecht werd bedrijf gevoerd van januari 1919 tot 15 december 1922 met behulp van een zuiggasmotor van 12 pk en in Kockengen werd van november 1918 tot januari 1922 gebruik gemaakt van de levering van elektriciteit door een in een meelmolen aanwezige zuiggasmotor van 25 pk.

Doordat overeenstemming bereikt werd met de eigenaren kon de stroomlevering in onze provincie door de centrale in Utrecht worden overgenomen en ontstond er een overzichtelijke en stabiele voorziening. De elektriciteit werd opgewekt door de gemeentelijke centrale in Utrecht, vanaf 1922 opgegaan in de N.V. PEGUS (met de centrales Nicolaas Beetsstraat, Merwedekanaal en Lage Weide) en de distributie van de stroom werd voortaan in de stad Utrecht verzorgd door het GEB en in de rest van de provincie door de N.V. PUEM. De centrale in Maarssen, in de volksmond nog jaren de 'lichtfabriek' genoemd, werd in 1917 stilgelegd. In 1919 werden de centrale in Abcoude en de distributienetten in Abcoude en Maarssen van de heer Wolff overgenomen. Aan al dit moois kwam eind jaren tachtig een einde toen er als gevolg van een nieuwe Elektriciteitswet in heel Nederland grote veranderingen ontstonden in de elektriciteitsproductie- en distributiebedrijven. Een scheiding in productie- en distributiebedrijven, die in het Utrechtse in feite al jaren bestond, evenals de privatisering van deze nutsbedrijven, werd voor alle Nederlandse energiebedrijven verplicht. De PEGUS en PUEM hielden op te bestaan en gingen in andere bedrijven op met dikwijls hippe, nietszeggende namen als STEDIN, NUON en ENECO. In mijn beleving was het resultaat voor de consument dat nog maar weinigen

echt snappen wie hun energieleverancier en distributeur nu zijn. Maar gelukkig, nu mogen we, als we het willen, fijn elk jaar een ander bedrijf uitkiezen om ons van elektra en/of gas te laten voorzien.

Een aansluiting in huis

Wie tegenwoordig in zijn meterkast kijkt, ziet dat zijn elektriciteitsaansluiting zich na de kWh-meter splitst in een groot aantal groepen. In een moderne eengezinswoning zijn dat er zomaar een stuk of acht. Vroeger, toen het elektriciteitsgebruik heel wat bescheidener was, zag dat er heel anders uit (zie afbeelding 3). Afgebeeld is een huisaansluiting van één groep, afkomstig van Zandweg 38 in Maarssen. We zien van onder naar boven, gemonteerd op een marmeren plaat van circa 2 cm dik, twee messing aansluitklemmen voor de voeding, een porseleinen eenpolige draaischakelaar, het naamplaatje van de leverancier, een porseleinen zekeringhouder voor smeltzekeringen van 6 of 10 Ampère (vaak stoppen genoemd) en twee messing aansluitklemmen voor het aansluiten van de stroomverbruikers in de woning.

Huisaansluiting (afm. 19,5 x 24,5 cm.), zeer waarschijnlijk afkomstig van Zandweg 38, Maarssen. In bezit van auteur, schenking erven Theo Scholten.

Aanvankelijk bestond de elektriciteitsvoorziening van particulieren slechts uit één of meer gloeilampen per huis. Elektrische strijkijzers, straalkachels, koelkasten en wasmachines moesten nog uitgevonden worden. Door Nolda Hogenhout-Hofman werd mij na het overlijden van haar man Arie onder andere een gloeilampfitting geschenken, een mooi voorbeeld van de montage van een lamp aan het huiskamerplafond omstreeks 1915 (zie afbeelding 4).

Lampfitting met lasdoos voor bevestiging aan plafond. Waarschijnlijk afkomstig van sloop woning of boerderij aan de Laan van Niftarlake in Tienhoven. In bezit van auteur. Schenking N. Hogenhout-Hofman.

Van boven naar beneden zien we op deze foto een gietijzeren lasdoos met aansluiting voor een pijp met de montagegraden en op het deksel, met schroefdraad gemonteerd, de porseleinen lampfitting met verloopstuk en lamp. De fitting is ten behoeve van de lamp voorzien van Edison schroefdraad (E 27) en volgens het opschrift geschikt voor maximaal 250 Volt. In de lampfitting is een enigszins bijzonder verloopstuk aangebracht dat de mogelijkheid biedt behalve de gloeilamp ook nog twee stekkers aan te sluiten. Dit was natuurlijk een prachtige uitvinding voor een vertrek waar geen of nauwelijks wandcontactdozen te vinden zijn. Met het oog op de veiligheid lijkt mij dit echter een behoorlijk linke constructie en het apparaat zal dan ook tegenwoordig, net als de bekende driewegstekkers, wel verboden zijn.

Hoe ging het betalen voor de stroom?

Het verbruik van de elektriciteit, berekend in kilowatturen (kWh), werd al snel via een meter in rekening gebracht. Ambtenaren van de distributiebedrijven bezochten de afnemers om ter plaatse de meterstand op te nemen waarna een rekening werd gestuurd. In veel gemeenten bestond ook de mogelijkheid om munten te kopen bij het plaatselijke elektriciteitskantoor of bij sommige winkels. Deze elektramunten, waarmee je het verbruik betaalde, moest je in een gleufje bij de meter doen.

- : *Al in 1898 kreeg Wolff toestemming om tijdelijk een*
- : *bovengrondse elektriciteitskabel aan te leggen van*
- : *Bolenstein naar de dameskostschool aan de Breedstraat.*

Ik herinner me uit mijn jeugd in Amsterdam dat dat soms knap vervelend uitpakte. Het moment waarop de munt 'op' was, viel meestal op een zeer ongelukkig tijdstip. In het pikkedonker moest dan het halve huis doorzocht worden om de elektrapenning (of een vooroorlogse zilveren gulden, die werkte ook) te vinden en deze, min of meer op de tast, in de meter te werpen. Op een winteravond viel bij de familie Sagel tijdens het avondeten, de rookworst was net verdeeld, het licht uit. Toen na verloop van tijd het licht het weer deed, zag ik dat mijn stuk worst van mijn bord was verdwenen. Onmiddellijk gaf ik mijn twee lieve broers daar de schuld van. Deze ontkenden echter heftig. Zoiets gemeens zouden ze nooit doen! Gelukkig voor hen bleek even later de poes zich onder de tafel tegoed te doen aan mijn stukje worst. We barstten allen in lachen uit, moeder verdeelde de worst opnieuw en wij hadden nog jarenlang een mooi familieverhaal.

Spaarpotje

In Maarssen rekende de PUEM bij sommige klanten thuis meteen af. Vanzelfsprekend kwam dat financieel niet altijd goed uit. Het bedrijf verstrekke daarom spaarpotten waarin je geld kon bewaren tot het moment waarop de meteropnemer, de heer Schoonheim van de PUEM, langs zou komen. Alleen hij had een sleuteltje dat op het slotje van het spaarpotje paste. Je moest dan natuurlijk wel het

geluk hebben dat er voldoende gespaard was. Van een voormalige bewoonster van de Friezenbuurt kreeg ik eens een dergelijk PUEM spaarbusje (zie afbeelding 5).

Mei 1945

Over de hachelijke stand van zaken en gebeurtenissen tijdens de bevrijding in 1945 in de twee Utrechtse elektriciteitscentrales van de N.V. PEGUS, waar ook de stroom voor Maarssen vandaan kwam, wordt verslag gedaan in het gedenkboek

dat in 1947 bij het 25-jarig bestaan van de PEGUS werd uitgegeven. In het begin van de oorlogsjaren was het totaal geen optie de productie te stoppen; door iedereen werd gewoon verwacht dat de levering doorging. Begin 1945 werd het draaiend houden van de installaties, hoewel in het belang

van de bevolking en het verzet, maar vooral ook voor het behoud van de centrale zelf, steeds moeilijker. Op 8 april 1945 moest er wegens gebrek aan kolen geheel worden gestopt. Vanaf toen werd er in Utrecht helemaal geen elektriciteit meer geproduceerd. Gelukkig was de schade aan de installaties, vanwege door de Duitsers in beslag genomen onderdelen en materialen, niet al te groot en kon de centrale, toen er weer voldoende kolen waren aangevoerd, op 24 mei 1945 weer in bedrijf worden gesteld. Wat wordt er nog meer over deze gebeurtenissen in het gedenkboek vermeld? We lezen: "Het was een gelukkige omstandigheid, dat via het 10 kV-net van de PUEM stroom kon worden betrokken van de Nederlandsche Kininefabriek te **Maarssen**. Hiermede werden aanvankelijk de gereedschaps-werktuigen in de werkplaats, alsmede het kolen-transport in werking gesteld. Zeer belangrijk was het ook, dat van deze stroom gebruik kon worden gemaakt voor de hulpwerktuigen bij het opnieuw in bedrijf zetten van de centrale." Een Maarssens bedrijf hielp zodoende in 1945 de stad en provincie Utrecht weer op de been!

Spaarbusje voor het licht (afm. 11 x 6 x 7,5 cm.) Circa 1930. Plaatstalen busje met koperen naamplaatje en openingsluikje met slotje aan de onderzijde. Aan de linkerzijde bevindt zich een gaatje van 10 mm waardoor je opgerolde bankbiljetten naar binnen kon duwen. Aan de rechterzijde een gleuf voor muntgeld met een metalen afsluitklepje dat het uitnemen van geld verhindert. Op het sleetse naamplaatje staat: N.V. Provinciale Utrechtsche Electriciteits Maatschappij Utrecht evenals de naam van de fabrikant van de spaarpot: Lips, Dordrecht.

Nog meer belangstelling voor dit onderwerp?

Wilt u nog meer weten en of zien over dit onderwerp? Hoe zagen bijvoorbeeld zo'n zuigasmotor of elektriciteitscentrale in Kinderdijk er dan uit? Dan verwijs ik u graag naar het Nederlands Elektriciteits- en Radiomuseum aan de Krimweg 21 in Hoenderloo op de Veluwe. Voor openingstijden, routebeschrijving en dergelijke kunt u vooraf de website raadplegen: www.elektriciteitsmuseum.nl ●

Noten

1. Het militair terrein in Nieuwersluis had een zoeklichtinstallatie (voor bestrijding van vliegtuigen) en de stroom die daarvoor opgewekt werd, kon vanzelfsprekend ook benut worden voor ander gebruik.

Bronnen en literatuur

Drs. D. Dekker, Maarssen in oude ansichten, deel 1 en deel 2, 1982.

Drs. D. Dekker, Diverse artikelen in periodieken Historische Kring Maarssen 1974-1986.

Drs. Dick Dekker, Toestanden en gebeurtenissen uit de geschiedenis van Maarssen, 1984.

Ir. Jan van Leeuwen, De voorgeschiedenis van de N.V. PEGUS. In: Pegusberichten Winter 1977, nr.1 en Pegusberichten Voorjaar 1977 nr. 2. Geschreven op basis van het ter gelegenheid van de opening van de centrale Merwedekanaal in 1926 uitgegeven gedenkboek.

Prof. Dr. Ir. H.W. Lintsen (hoofdredacteur) e.a., Geschiedenis van de techniek in Nederland. De wording van de moderne samenleving 1800-1890, Deel III, Over Textiel, Gas, Licht en Elektriciteit. Bouw, 1993.

N.V. PEGUS 1922-1947. Gedenkboek ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het Provinciaal en Gemeentelijk Utrechts Stroomleveringsbedrijf, 1947.

Ing. G. Koppert, Utrechts Nieuwsblad, Een eeuw elektrisch licht, 24 augustus 1979.

Maarssen in beelden Deel 3

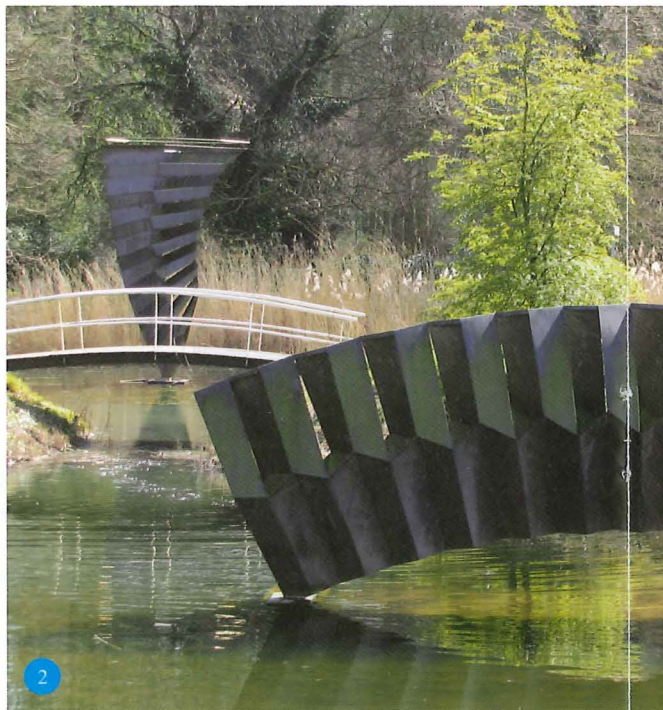
Auteur: Astrid Kuiper

De recente 4 mei herdenking heeft het verzetsmonument in Park Goudestein weer onder de aandacht gebracht (zie afbeelding 1). Dit beeld werd gemaakt door Marian Göbius, een beeldhouwster die in heel Nederland werk heeft staan.¹⁾ Ze werkt overwegend in een klassieke, figuratieve stijl. Het beeld dat recht voor het gemeentehuis in Maarssen staat, is een brons en werd op 'D-day' 1949 (6 juni 1949) onthuld in de tuin van Huis ten Bosch, het toenmalige gemeentehuis. In 1961 werd het overgebracht naar het park van Goudestein. Het beeld toont een naakte man in een soort halve hurkzit, één been ligt namelijk gebogen op de grond. Het hoofd is licht gebogen, de rechterarm steunt met een gebalde vuist op de knie van het gebogen rechterbeen en de linker zwaait naar achteren met een ingehouden kracht. Het is duidelijk een beeld van een mens die zich verzet met nauwelijks verhulde woede. Het bijzondere in het werk van Göbius schuilt erin dat zij de emotie

van verzet, die ook een zekere machteloosheid in zich draagt, zo treffend weet op te roepen.

Een groot deel van haar werk bestaat uit monumenten ter herinnering aan de Tweede Wereldoorlog. Een belangrijk voorbeeld daarvan is het beeld van de Stijkelgroep op de begraafplaats Westduin in Den Haag. Een replica hiervan is te vinden in het Verzetsmuseum in Gouda. Werk van Göbius is eveneens opgenomen in het Joods Historisch Museum in Amsterdam en in Museum Swaensteyn in Voorburg, waar haar voormalig atelier een permanent onderdeel van de collectie vormt. Daar kan men op een bijzondere manier zien hoe haar beelden werden vervaardigd. In 1986 werd Göbius geïnterviewd over haar leven en werk in het kader van een project van de Stichting Vrouwen in de Beeldende Kunst. De bandopname van dit gesprek wordt bewaard in het archief van 'Atria, kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis'.

Wanneer we de tuin van Goudestein verder inlopen

en rechtsaf slaan, stuiten we op twee kunstwerken van Jan van IJzendoorn.²⁾ Deze zijn geplaatst in de vijver naast het in 1992 gebouwde gemeentekantoor (zie afbeelding 2). Toen bij de realisatie van dit kantoor de vijver gegraven werd, heeft de toenmalige Werkgroep Beeldende Kunst het College van B&W geadviseerd het ontwerp van Jan van IJzendoorn uit te kiezen. De werkgroep had vooraf criteria opgesteld waaraan het kunstwerk moest voldoen. Het moest passen bij de historische,

open objecten, een staande vorm van ongeveer vijf meter hoog en een liggende vorm van ongeveer zes meter lang. Het staande deel staat aan de oostzijde van het gebouw en het liggende element aan de noordzijde. Het houten bruggetje over de vijver fungeert als 'spiegel-as'. De beide elementen zijn open, maar hebben ook een gesloten zijde. Het is gemaakt van plaatstaal dat als een harmonica is gevouwen. Een speciale grafietbewerking zorgt ervoor dat het eruit ziet als leisteen. De kunstenaar heeft

: Ook hier zou de gemeente de onderhoudsdienst op af moeten sturen, want een mooi brons mag er niet zo toetakeld bij staan.

architectonische en landschappelijke waarden van de omgeving en het moest duurzaam zijn en onderhoudsarm. Bovendien, zeker niet onbelangrijk, moest de aankoop binnen het beschikbare budget van f 166.000,- blijven. Helaas springt bij het zien van de beide installaties als eerste het slechte onderhoud in het oog. Dat is bijzonder jammer, want het doet veel af aan de appreciatie. Het zijn twee

ook gebruik gemaakt van andere beeldende middelen: drie achthoekige elementen, één van bladgoud, één van chroom - ter verduidelijking zij gezegd dat deze onderdelen aan de buitenzijden van het object zijn aangebracht - en onder het wateroppervlak een achthoek van blauw neonlicht, maar die is niet meer waarneembaar! Het kan niet worden ontkend dat de objecten passen bij de omgeving van het

moderne gemeentekantoor en zeker niet detoneren met het landschap, maar wat meer respect voor de aangekochte kunst door het plegen van onderhoud, zou de gemeente sieren!

Het onderhoudsprobleem geldt in mindere mate bij massief gegoten bronzen, zoals bijvoorbeeld bij de beelden van Elsien van der Graaf die nog steeds bij de ingang van het Culturele Centrum 't Zand' staan.³⁾ Het zijn twee figuratieve beelden, de ene stelt een saxofonist voor en de ander een bassist (zie afbeeldingen 3 en 4). De sokkel is

omhuld door een vierkant gesnoeid buxushaagje. Degene die model heeft gestaan voor de bas-sist is Bert van Erk.⁴⁾ Beide beelden zijn niet in opdracht vervaardigd maar zijn daar neergezet in het kader van de Beeldende Kunstenaars Regeling (BKR), een sociale voorziening voor beroepskunstenaars van 1956-1987 die tot doel had de maatschappelijke zelfstandigheid van kunstenaars te bevorderen. De kunstenaars konden via verkopen aan de overheid de nodige inkomsten verwerven, als zij daar anderszins (tijdelijk) niet toe in staat waren. De BKR beoogde hiermee beginnende kunstenaars in het zadel te helpen, door ze bij het publiek bekend te maken en hun beelden in de openbare ruimten te plaatsen. De Dienst Welzijnsbevordering van Maarssen had deze beelden van Van der Graaf al aangekocht, alsook het beeld van de twee eenden, dat voor de bibliotheek in Maarssenbroek is geplaatst (zie afbeelding 5). Het beeld van de eenden was het eerste beeld van de jonge kunstenaars dat zij in brons had laten gieten.

De gemeente was kennelijk tevreden over haar werken, want daarna kreeg zij de opdracht om een speelornament voor een kinderspeelplaatsje in Kamelenspoor te maken en dat werd de Totempaal (zie afbeelding 6). Het is te vinden nabij nummer 147 en is een bijzonder ludiek orna-

ment. Aan alle zijden van de 'paal' zijn dieren te zien, wat een verrassend effect geeft. Vervolgens kwam het tot de opdracht voor een vijfde beeld en dat werd het grote ornament in de vijver in Zebraspoor/Spechtenkamp (zie afbeelding 7). Dat bestaat uit een sokkel van beton, die ónder water had moeten zitten. Dat heeft echter niet zo mogen zijn; bij de plaatsing ervan is klaarblijkelijk wat mis gegaan. Op de sokkel staat een schuine paal die uitmondt in een platvorm waar zwanen aan bevestigd zijn. De paal kan bewegen en doet zo dienst als windwijzer; dat klopt met de houding van de zwanen, de achterste hebben de vleugels omhoog en de voorste houden de vleugels horizontaal. De scherpe pinnen die aan de paal zijn bevestigd dienen ter ontmoediging van mogelijke klimmers! Oorspronkelijk werd de paal gemaakt met kieviten bovenaan, dit ter herinnering aan vele kieviten in de weilanden van de polder die dit gebied vroeger was. Bij de hevige storm van 1983 is alles omgewaaid en kapotgegaan, waarna de kunstenaar een nieuw werk heeft gemaakt, deze keer met zwanen.

Wij gaan terug naar 't Zand en lopen dan naar het plantsoentje waar nog maar kort geleden de fameuze 'grote beuk' stond. Daar zien we het beeld van 'Man en Paard' van Gabriel Sterk.⁵⁾ Een duidelijk figuratief beeld dat in 1974 werd geplaatst ter ere van de opening van de nieuwe Termeerbrug (zie afbeelding 8). De locatie is prachtig gekozen. Het beeld komt geheel tot zijn recht tegen de achtergrond. Het thema van een ruiter met paard komt in de kunst vaak voor, maar dan is de ruiter meestal afgebeeld zittend op het paard. Volgens de overleveringen die in het beroemde kasteel Chantilly worden verteld, is de ruiter in de strijd gestorven als het paard steigerend is afgebeeld. Wanneer het paard één been optilt, is de ruiter in de strijd gewond geraakt en zal later al dan niet aan zijn verwondingen bezwijken. Als het paard met vier benen op de grond staat, heeft de ruiter het er levend afgebracht.⁶⁾ In dit geval kiest de ruiter klaarblijkelijk het zekere voor het onzekere en is hij alvast afgestapt. Een tweede monumentaal beeld van Gabriel Sterk staat bij de ingang van het poloveld in Vreeland en stelt twee vechten-

de hengsten voor.

Als wij even stevig doorstappen, richting Plesmanlaan/M.A. de Ruyterstraat, dan zien we voor het scholencomplex aldaar, enigszins verborgen in de struiken, een zandstenen beeld van Maarten Mooij staan.⁷⁾ Het stond sinds 1955 achter de gymnastiekzaal in de Tesselschadestraat/Brederodestraat. Het gymlokaal werd gesloopt en het beeld werd tijdelijk opgeslagen om later te worden herplaatst op deze locatie. Het beeld stelt een speerwerper voor, maar de speer is verdwenen, waardoor je ook zou kunnen denken, dat de man zich gereed maakt om met zijn rechtervuist een enorme klap te gaan uitde-

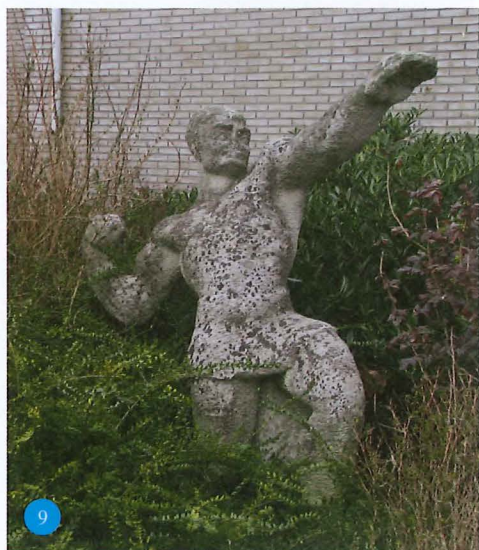
len (zie afbeelding 9). Het beeld biedt een grove aanblik, mede door de groot uitgevoerde armen en handen in verhouding tot het hoofd. Deze enigszins communistisch aandoende stijl blijkt het handelsmerk van Mooij te zijn. Dit wordt duidelijk als je zijn andere beelden, die onder meer in Amersfoort en Leusden staan, gaat bekijken.

Vlakbij in het gras voor de Maire Hofstedeschool in de Troelstrastraat staat een bronzen beeld van Theo van de Vathorst (zie afbeelding 10).⁸⁾ Het beeldje werd daar in 1971 geplaatst en voor die gelegenheid schreef de school een prijsvraag uit wie de mooiste naam voor het beeld wist te bedenken. De prijs werd gewonnen door René de Zoete, die de naam Iquja bedacht, wat een samentrekking is van IQ (maatstaf voor de intelligentie) en IA (het balkende geluid van een ezel). Helaas ziet Iquja er tamelijk aangeslagen uit, want een onverlaat met meer IA dan IQ heeft gemeend het hoofd van de berijder met verf te moeten insmeren, waarbij er ook wat op het lijf is gedruppeld. Ook hier zou de gemeente de onderhoudsdienst op af moeten sturen, want een mooi brons mag er niet zo toegetakeld bij staan. ●

Noten

1. Marian Göbuis, Haarlem 1910-1994. Opleiding: Rijksacademie van beeldende kunsten in Amsterdam en Ecole des Beaux Arts, Parijs. Werkzaam geweest in Nederland, Frankrijk, Engeland en de Verenigde Staten.

2. Jan G.P. van IJendoorn, 1953. Nederlands beeldhouwer en installatiekunstenaar. Opleiding: Hogeschool voor de kunsten, Arnhem. Werkte veel met grote installaties.
3. Elsliën Van der Graaf, 1949. Opleiding: Academie Artibus Utrecht. Belangrijke opdrachten verworven van de overheid, onder andere het beeld voor de rechtbank in Utrecht dat Vrouwe Justitia voorstelt en in Den Haag op het plein voor het ministerie van Justitie staat de Dossierman. (www.elselienvandegraaf.nl)
4. Bert van Erk, contrabassist. Te zien op een filmpje op YouTube van Vidimah.
5. Gabriel Sterk, Vleuten-De Meern 1942. Opleiding: tekenlessen in Australië aan de Royal School of Arts 1959 en van 1960-1967 aan de Rijksacademie van beeldende kunsten in Amsterdam. Won zilver Prix de Rome in 1969. Verhuisde in 1979 naar Australië en in 1987 naar Frankrijk, waar hij nu nog woont.
6. Chantilly is een plaats ten noorden van Parijs waar het Musée du Cheval is gevestigd.
7. Maarten Mooij, Westzaan 1918-1990. Opleiding: tekenlessen in Den Haag, Amsterdam, Antwerpen. Als beeldhouwer was hij autodidact.
8. Theo A.M. van de Vathorst, Utrecht 1934. Opleiding: Rijksacademie van beeldende kunsten in Amsterdam. Werkt in steen, terracotta en brons. Vanaf 1962 gaf hij les aan Grafische school om in zijn onderhoud te kunnen voorzien. Belangrijkste werk in Utrecht: de bronzen deuren van de Domkerk uit 1996-1997 (aardig boekje over verkrijgbaar in de shop Domkerk). Andere bekende beelden in Utrecht: het borstbeeld van Anton Geesink bij de Jacobikerk en de Marktvrouw op de Vismarkt.

Fotoalbum Ridderhofstad Bolenstein Deel 2

.....
Auteur: Henk Blaauw

Vooraf

In Periodiek nummer 3 van 2015 vertelde ik dat de Historische Kring Maarssen in bezit was gekomen van een oud fotoalbum van Bolenstein. Het is een album uit ongeveer 1914 met zo'n 40 sepiakleurige foto's. In die tijd bewoonde de familie Van de Vij-

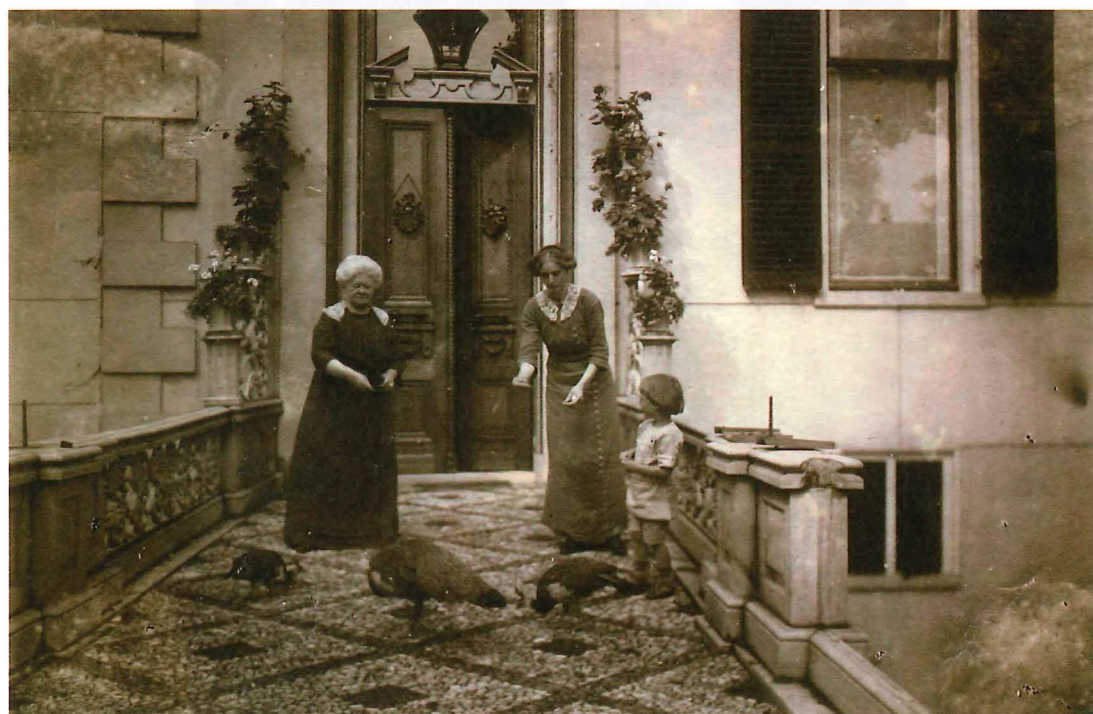
sel Bolenstein. De familie bezat een grote hout-handel in Amsterdam en bij komst naar Maarssen in 1913 werd ook hier een houthandel begonnen. Hierbij nogmaals enige foto's van zo'n 100 jaar geleden die een indruk geven van het leven van de familie Van de Vijssel op Bolenstein. ●

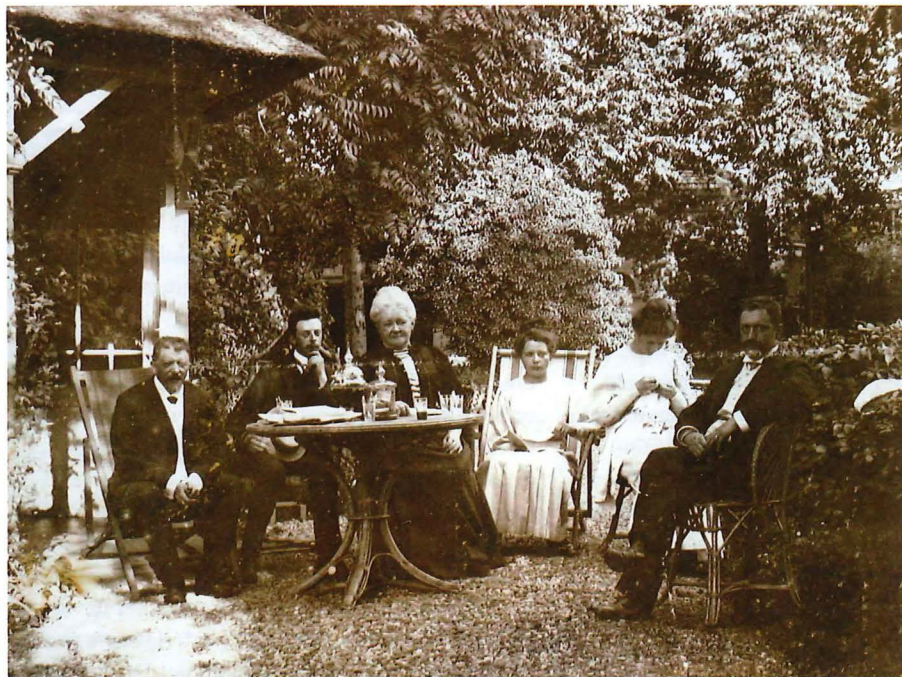
*Johanna
Hermina van
de Vijssel-Schakel
met de duiven
in het park van
Bolenstein.*

De familie Van de Vijzel op het bordes van Bolenstein met de sfinxen aan beide zijden van het bordes.

De pauwen worden gevoerd door Johanna Hermina van de Vijzel-Schakel, schoondochter Marianne van de Vijzel-ten Hove en kleinzoon Bart van de Vijzel. Wat opvalt zijn de ijzeren punten op het bordes, waar normaal de sfinxen op stonden. Waarschijnlijk werden zij gerestaureerd.

De familie Van de Vijzel aan een kopje thee in het park. Vader Johan van de Vijzel zit geheel links.

De houthandel van Arie van de Vijzel op de hoek van de Bolensteinseweg en de Straatweg. Later zat hier aannemer Brinkhof met zijn loods en thans staat hier het restaurant Auguste.

Molukkers in Maarssen

Auteur: Sylvia Pessireron

Vooraf

Op 31 oktober 2015 vierden de Molukkers in Maarssen dat zij al 50 jaar ingezetenen zijn van dit Vechtse dorp. Anders dan het naburige Breukelen, kent Maarssen geen aparte Molukse wijk. In Maarssen-Dorp wonen de Molukkers verspreid over de Europalaan en rond de Plesmanlaan. Ook Maarssenbroek telt een aantal Molukse gezinnen. Naar aanleiding van het jubileum verscheen onlangs het boek Mutiara, Molukse parels aan de Stichtse Vecht. ¹⁾ Hierin vertelt een aantal Molukse inwoners van Maarssen en Breukelen en Nederlanders die een band met hen hebben, hun persoonlijke geschiedenis.

Voet op Nederlandse bodem

De Kota Inten, Atlantis, Roma, Castel Bianco, New Australia, Groote Beer, Skaubryn, Somerseshire, Asturias, Fairsea en Goya zijn scheepsnamen die voor Molukkers historische waarde hebben. Het waren deze tien schepen die in 1951 ruim 500 Molukse KNIL-soldaten met hun gezinnen naar Nederland brachten. Voor vertrek uit Indonesië beloofde de Nederlandse regering dat de KNIL-soldaten slechts tijdelijk in Nederland zouden verblijven. Een van de legercommandanten benadrukte dat zij zelfs niet eens de seizoenswisselingen zouden meemaken. Met deze belofte in het achterhoofd maakten de Molukkers de oversteek naar het onbekende Nederland. Bij aankomst werden de militairen volkomen onverwachts ontslagen. Verbijsterd zaten ze in de bussen die hen naar het demobilisatiecentrum Amersfoort (voorheen kamp Amersfoort) brachten en van daaruit naar verschillende woonoorden zoals de voormalige concentratiekampen Vught en Schattenberg (Westerbork), oude kloosters, kazernes en kampen van de Dienst Uitvoerend Werk (DUW). De houten barakken konden de grote gezinnen nauwelijks herbergen, maar een andere noodopvang was niet voorhanden. Het naoorlogse Nederland kampte namelijk met grote woningnood. Daarbij koos de

rijksoverheid ervoor om de Molukkers in grote groepen bij elkaar te zetten omdat zij hier toch 'slechts tijdelijk' zouden verblijven. In 2016 is het precies 65 jaar geleden dat de Molukkers met die belofte voet op Nederlandse bodem zetten.

Geen blijvende opname

Onder de Molukse ex-KNIL-soldaten was er veel onbegrip voor de wijze waarop zij in Nederland werden opgevangen. Het ontslag werd als een diepe vernedering ervaren. In plaats van soldij kregen zij wekelijks zakgeld en mochten zij niet werken. De woonoorden stonden op afgelegen plekken en aanvankelijk konden zij alleen met toestemming van de kampbeheerder het terrein verlaten. Contact maken met Nederlanders werd niet gestimuleerd omdat het kabinet Drees ervan overtuigd was dat de Molukkers (toen nog Ambonezen genoemd) niet in Nederland zouden kunnen aarden: 'De regering meent dat de levensgewoonten en maatschappelijke opvattingen van deze groep Ambonezen, hun lichamelijke gesteldheid en de klimatologische omstandigheden waarin zij zullen komen verkeren, hen niet disponeren voor een blijvende opname in een hun vreemde en onbekende Nederlandse gemeenschap.' Voor de kinderen werden kampscholen opgericht waar zij 'iets nuttigs' moesten leren. Het cursusaanbod voor volwassenen was gericht op herscholing met als achterliggende gedachte dat zij - eenmaal terug op de Molukken - 'zich op allerlei manieren nuttig kunnen maken'. De mannen konden meedoen aan de cursus timmeren, kleermaken, machinebankwerken of automontage. Vrouwen mochten kiezen uit de cursussen breien, naaien, patroontekenen, kinderverzorging en voedingsleer. De kampbewoners deden met weinig animo mee aan de cursussen. Het enige dat zij nuttig vonden was een zo snel mogelijke terugkeer naar hun vaderland dat sinds hun vertrek naar Nederland door Indonesische troepen was bezet.

Komst naar Maarssen

Eind jaren 50 besloot de regering tot een drasti-

sche beleidswijziging ten aanzien van de Molukkers: in plaats van 'tijdelijk' werd gesproken over een 'permanent' verblijf. De houten barakkenkampen moesten worden gesloten en er kwamen speciale woonwijken. In de Utrechtse Vechtstreek, waar men zat te springen om extra woonhuizen en arbeidskrachten werd deze nieuwe visie energiek opgepakt. Het gemeentebestuur van Breukelen wilde dolgraag een extra contingent woningen en de Fabrikantenkring "De Vechtstreek" in Maarssen bedacht dat de nieuwe bewoners bij de aangesloten industrieën te werk gesteld konden worden. Terwijl het gemeentebestuur van Breukelen een bescheiden Molukse wijk aanlegde, stelde de gemeente Maarssen flatwoningen en nieuwbouwwoningen beschikbaar.

Het allereerste Molukse gezin in Maarssen was de familie Bernardus die zich al in 1953 hier vestigde. In 1965 streken negen Molukse families hier neer. Dat waren de families Lasatira, Matulesy, Nanlohy, Nuruwe, Pesulima (twee verschillende gezinnen), Tetelepta, Timisela en Tuhuteru. De meesten waren afkomstig uit het Limburgse kamp Heer. Onder hen is Eli Timisela. Hij verloor zijn vader, een KNIL korporaal, tijdens de Japanse bezetting van Nederlands-Indië.

In 1951 vertrok Timisela als pleegkind van een

zwager met de Fairsea naar Nederland. 'We werden ingedeeld in een klooster in het dorpje Pey, vlakbij Sittard. Daar heb ik in de kolenmijn gewerkt.' Na twee jaar moesten de kampbewoners plaatsmaken voor mijnwerkers uit Italië en werd kamp Graetheide in Geleen hun nieuwe woonplek. De verhuizing bracht een nieuwe wending in het leven van Timisela, want in kamp Graetheide ontmoette hij de vrouw van zijn leven, Atha Nanlohy. In 1956 trouwden ze (zie afbeelding 1). Na de geboorte van hun tweede kind verhuisde het jonge gezin Timisela opnieuw. Dit keer naar kamp Heer. Timisela kijkt bedenkelijk op de vraag waarom hij naar Heer moest verhuizen. 'Ik weet het niet,' zegt hij na lang nadenken. 'Wij waren lid van de CRAMS en het bestuur bepaalde waar wij moesten wonen.' ²⁾ Toen heeft meneer Polhaupessy van de CRAMS ervoor gezorgd dat wij in Maarssen terecht konden. In het begin was het voor mij moeilijk,' zegt hij met een verontschuldigende glimlach. 'Ik verdiende goed bij de mijn en we kregen kolen tegen inkoopprijs. Hier werkte ik in het magazijn van de Demka aan de Westkanaaldijk. Na drie maanden ging ik naar de afdeling Zachte Zeep van Unilever. Daar ben ik tot aan mijn pensioen gebleven (zie afbeelding 2). Ik verdiende niet veel, maar ik moest er toch voor zorgen dat de kachel bleef branden. Ik vind het nu best gezelschap met de Fairsea naar Nederland.

De bruidstafel van Eli en Atha Timisela in kamp Graetheide (1956).

Het echtpaar Timisela: 'Ik ben blij dat ik in Maarssen woon.'

lig in Maarssen. Er wonen veel Molukkers en ik ben blij dat we niet in een wijk wonen. Daar heb je eigenlijk geen vrije meningsuiting, je moet heel voorzichtig praten.’

Een ‘Het-tempel’

Jan Naves volgde in 1947 de opleiding tot administrateur van de Koninklijke Landmacht. Naast de administratieve vakken werd ook het Maleis onderwezen want er zouden 80 administrateurs naar Nederlands-Indië worden uitgezonden. ‘Ik vond die administratie wel best,’ vertelt Naves opgewekt, ‘maar dat Maleis... Ik ben een taalfreak en zat meer Maleis te leren dan administratie.’ Van 1948 tot 1950 werkte hij in Bandung als betaalmester. Eenmaal terug in Nederland besloot hij dat hij het leuker vond om met mensen te werken dan met cijfers. Met een kweekschool diploma op zak werd hij onderwijzer in Ridderkerk, Katwijk en tenslotte in Maarssen. In 1968 werd Naves aangesteld als hoofd van de Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohmanschool. Twee weken na de opening van het spiksplinternieuwe gebouw kreeg hij bezoek van het schoolbestuur. Met een ondeugende twinkeling in zijn ogen haalt hij de herinnering op (zie afbeelding 3). ‘Ze kwamen ’s avonds langs en zei-

Jan Naves: ‘Ik kreeg 42 Ambonese kinderen op mijn school en mijn voordeel was dat ik Maleis sprak.’

den: “Meneer Naves, het is toch wel vervelend, u heeft een mooie school en er is direct al een groot probleem. U krijgt namelijk 42 Ambonese kinderen.” Ze keken me aan alsof ze verwachtten dat ik door de grond ging. Maar ik zei: “Wat leuk! Al die

kinderen met die prachtige ogen en die donkere haren.” En wat was mijn voordeel? Ik sprak Maleis. Op de Europalaan woonde in elk blok een gezin uit Ambon. Ik kreeg er tien en meneer Dekker van de Groenschool kreeg er ook tien. Bovendien kregen we een TOVAK, een taalonderwijzer voor Ambonese kinderen. Die leerkrachten heb ik geïnstrueerd: het Maleis heeft geen lidwoorden. En het moeilijkste is het woordje ‘het’. Je mag hier de hele wand volhangen... Iedere keer als je bij de kleintjes een ‘het’ woordje tegenkomt mag je dit opplakken. Het huis, niet dé huis. Op den duur hadden we een kamer, een Het-tempel. En ik heb al die meesters en juffen verteld dat het Maleis geen meervoud kent. Je zegt gewoon twee keer *rumah* of je zet er *banyak* voor. Verleden tijd is ook niet aanwezig. Je kunt *doeloe* gebruiken. Als de leerlingen een verhaaltje schreven, zag je dat ze de verleden tijd niet kenden. Dan stond er ‘Gisteren ga ik naar school.’ Op aanraden van mijn juffies en meesters ging ik af en toe ’s avonds op bezoek bij de Ambonese ouders, waarvan de moeders vaak niet zo best Nederlands spraken en de vaders zwegen, want die waren in het KNIL geweest. Als de deur openging, zei ik: “*Selamat malam, boleh masuk* – Goedenavond, mag ik binnenkomen?” “Ach, meester spreekt onze taal,” riepen ze dan. Dan antwoordde ik: “*Sedikit saja, tidak banyak* – Een beetje maar, niet veel, maar we kunnen elkaar begrijpen.”

‘Er was altijd zo’n goede band met de Ambonese families,’ vertelt Naves. ‘In maart 1977 hebben we een grote bonte avond gehouden ten behoeve van een christelijke lagere school op Ambon. De meisjes en de jongens dansten in klederdracht en in de lokalen waren rommelmarkten. In één lokaal stonden allemaal hapjes. We hebben toen een mooi bedrag opgehaald. En ik heb nog steeds een fijne band. Laatst was ik op een doop van een Moluks kindje, hier in het dorp. Plotseling word ik heel stevig geknuffeld door een knul van, ik denk een jaar of 30. ‘Mijn meester!’ zei hij. Hij was zo hartelijk. Nog steeds brengt een Molukse mevrouw op mijn verjaardag een Indonesische maaltijd. Daar ben ik iedere keer weer door ontroerd.’

Oma blijft weg

Aan de Thorbeckelaan wonen Eli en Ida Titawano

Ida en Eli Titawano trouwden toen een gemengd huwelijk nog weinig voorkwam.

(zie afbeelding 4). Zij trouwden in 1963 toen een huwelijk tussen een Molukker en een Nederlandse nog iets bijzonders was. Ida's ouders accepteerden hun Molukse schoonzoon direct. Heel anders was de opstelling van oma. Zij bleef weg op de huwelijksdag, maar stuurde wel een cadeau. Ida, die oorspronkelijk uit Utrecht komt, heeft een hechte familie. In de tijd dat er weinig uitgaansmogelijkheden waren, kwam iedereen bij elkaar. Ida Titawano: 'Dat was dikke pret. Ze noemden ons Duo Penotti.³⁾ Later trouwde een van mijn nichtjes ook met een Ambonees en toen kwam oma óók niet op de bruiloft. Ze was wel eerlijk.' Het paar woonde bij haar ouders in totdat Eli Titawano hoorde dat er in Breukelen woningen voor Molukkers werden gebouwd. Net als Timisela, was ook hij lid van de CRAMS. Hij wendde zich tot de voorman van de partij die hem aanraadde om met verhuizen te wachten tot in Maarssen huizen beschikbaar werden gesteld. In 1965 kreeg het echtpaar Titawano een flatwoning toegewezen. Terwijl Eli aan het werk was, hielp Ida, die goed Maleis spreekt, de Molukse vrouwen met hun boodschappen. 'In de tijd liepen ze nog in sarong

en kabaya. De bakker kwam nog aan de deur en de melkboer dito,' vertelt ze vrolijk. 'Ik zorgde dat ik bijtijds beneden was, zodat ik tegen de bakker kon zeggen dat iemand een bruin broodje wilde en tegen de melkboer dat *telur* eieren betekende. Dat was een leuke tijd.'

Zodra iedereen zijn draai in de Maarssense gemeenschap heeft gevonden, blijft het contact goed maar minder intensief. 'De kinderen zijn dan groot genoeg om hun ouders helpen en je bent met je eigen gezin bezig,' aldus Ida, moeder van drie kinderen. In de jaren 80 komt er een botsing tussen de Molukse bewoners in Maarssen. Aanleiding is de oprichting van een stichting. Het fijne weten de Titawano's er niet van. Eli haalt lichtjes zijn schouders op: 'Ik ben iemand die overal neutraal in staat. Als er iets gebeurt, dan wil ik naar iedereen luisteren. Ik ben nu met Toma 50+ bezig voor de Molukse gemeenschap.'

Molukse ouderen

Toma 50+ is een werkgroep van de stichting Kasturi en bestemd voor Molukse ouderen. De werkgroep werd in 1989 opgericht om voorlichting te geven aan oudere Molukkers op het gebied van zorg en welzijn. Daarnaast werden ook gezellige activiteiten als een Lentefeest en muziek- en dansbijeenkomsten georganiseerd.

Stefan Anthony die samen met zijn vrouw Atha

Toma 50+: Samen klaar staan voor de gemeenschap.

en het echtpaar Titawano direct bij de oprichting van Toma 50+ betrokken was, legt uit dat Toma 50+ is gebaseerd op de Molukse *masohi*-gedachte. ‘*Masohi* is het samen klaarstaan voor de eigen gemeenschap,’ legt Anthony uit (zie afbeelding

: *Later trouwde een van mijn nichtjes ook met een*
: *Ambonees en toen kwam oma óók niet op de bruiloft.*

5). ‘Die gedachte en onze culturele gewoonten hebben we geleerd van onze ouders en voorouders en dat geven wij door. Het gaat om ontvangen en doorgeven.’ Het idee voor de werkgroep werd eerst voorgelegd aan twee deskundigen op het gebied van Molukse ouderenzorg. Om de noodzakelijke kennis op te doen meldden zeven Molukkers uit Maarssen zich aan voor het project Scholing Seniorenvoorlichters van de stichting Welzijn Ouderen Maarssen (sinds januari 2013 Welzijn Stichtse Vecht). Het scholingsprogramma was bedoeld voor de Molukse gemeenschap in Woerden, Breukelen en Maarssen en bestond uit voorlichting op het gebied van wonen, zorg en dienstverlening, vervoer, sociale- culturele en educatieve activiteiten en financiële zaken en een vaardigheidstraining ‘op bezoek’.

Atha Anthony: ‘Bij ons bezoek aan een Molukse man wilde hij niets over voorzieningen weten. Hij wilde alleen over zichzelf vertellen en over de cultuur praten. Hij had behoefte aan een gesprek, hij was gewoon eenzaam.’ Daarop besloot Toma 50+ dat naast het geven van voorlichting, ouderenactiviteiten nodig waren. ‘Vroeger kwamen de mensen veel bij elkaar thuis,’ vertelt Ida Titawano, ‘toen was er meer contact. Maar je merkt dat als ze zwakker worden, ze meer thuis blijven. We hebben een Kerstfeest, Nieuwjaarsfeest, bazar en een *colo colo* avond (een maaltijd waar de ketjap-citroen saus *colo colo* centraal stond) georganiseerd. Iedereen was welkom en kon daar heerlijk met elkaar babbelen.’

Door hun aanwezigheid op landelijke bijeenkomsten kreeg Toma 50+ landelijke bekendheid. De werkgroep ontving uitnodigingen uit het hele land om te praten over zorg voor Molukse ouderen. Ida Titawano: ‘We werden ook opgemerkt door de

ouderenorganisaties hier in Maarssen en omgeving. Bijvoorbeeld door de Katholieke Bond voor Ouderen en de Zonnebloem.’ De activiteiten van Toma 50+ hebben lange tijd kunnen rekenen op een beperkte financiële steun van de gemeente

Maarssen. Precies voldoende om quitte te spelen. ‘Er bleef niets over,’ zegt Stefan. ‘Gelukkig hebben wij veel vrijwilligers. Die mogen we niet vergeten, want zonder hun hadden we het niet gered.’

De herinnering aan de kille ontvangst en de jaren in te kleine en ongerieflijke barakkenwoningen kunnen niet worden uitgewist. Toch hebben de frustraties uit het verleden de Molukkers in Maarssen niet belemmerd om zich te ontwikkelen tot een veerkrachtige gemeenschap die zijn plek heeft gevonden in de Nederlandse samenleving. ●

Noten

1. Aan het boek Mutiara, Molukse Parels aan de Vecht werkten mee: Grace Bernardus en Sylvia Pessireron (auteurs), Karin Lopulalan (vormgeving) en Bert Brons (fotografie). Het boek is verkrijgbaar bij onder andere Boekhandel Van Kralingen, Breukelen of via de website www.stichtseparels.nl
2. De CRAMS (Commissie Rechtspositie Ambonese Militairen en Schepelingen) zette zich in voor verwezenlijking van de Republiek der Zuid-Molukken. De partij had zich afgesplitst van de BPRMS (Badan Persekutuan Republik Maluku Selatan) omdat zij diens voorman niet als vertegenwoordiger wenste te erkennen.
3. Duo Penotti verwijst naar een chocoladepasta van donkere en witte chocolade.

Geraadpleegde bronnen

Arie Mantén, De oorsprong van de Molukse gemeenschap in Breukelen. Tijdschrift Historische Kring Breukelen, jrg. 12, nr. 4, 1997.
Sylvia Pessireron, Wij kwamen hier op dienstbevel. Uitgeverij Waanders b.v., Zwolle; Nederlands Openluchtmuseum, Arnhem, 2003.

Foto's:

Bert Brons, Breukelen

*Het postkantoor
aan de Raad-
huisstraat (nu
nummers 32-34).*

*Foto: archief
HKM.*

Een stukje historie van het postkantoor in Maarssen

Auteur: Theo Schouten

Tot 1 mei 1886 was het postkantoor van Maarssen gevestigd aan de Breedstraat nummer 5, maar met ingang van die datum werd een nieuw pand betrokken aan de Raadhuisstraat. De eerste steen daarvoor was gelegd op 28 augustus 1885 door de toenmalige burgemeester J.C. Strick van Linschoten. Het pand omvatte niet alleen een post- en telegraafkantoor, maar ook een directeurswoning. Directeur was de heer Krudop, die vier jaar later werd opgevolgd door de heer Bloemsma. Dit nieuwe kantoor in classicistische stijl, ontworpen door de Utrechtse architect G.J. Gubes, maakte met zijn balkon en zijn vijf hoge ramen in het toen nog kleine, ruim 2000 zielen tellende dorp, een representatieve indruk (zie afbeelding 1). Het gebouw werd door de gemeente voor een bedrag van f625 per jaar aan het Rijk verhuurd. Tegenover het postkantoor aan de Raadhuisstraat stonden in 1886 nog geen huizen. De medewerkers hadden een prachtig uitzicht op de bomen

van het park van 'Huis Ter Meer'. Een indruk van dit uitzicht geeft afbeelding 2. In 1903 werd het verwaarloosde 'Huis Ter Meer' afgebroken, maar al eerder waren in het park 750 bomen omgezaagd, want huis en bijbehorende terreinen waren al in 1900 verkocht als speculatieobject. Het terrein werd verkaveld in 52 bouwpercelen, tegenover het postkantoor werden huizen gebouwd waarmee het uitzicht verloren ging.

Ook in die jaren was het tijdens de jaarwisseling een drukte van jewelste in het postkantoor. De bestellers waren tot de late avonduren druk met het sorteren en bestellen van de ook toen gebruikelijke eindejaarswensen. De bestelling werd te voet uitgevoerd. Wat later mocht ook per fiets worden besteld. Vooral in de winter was de taak van de toenmalige besteller zwaar. Met een handkar moesten zakken met post naar het station worden gebracht en ook weer worden opgehaald. Ver vóór de aankomsttijd van de trein moest de besteller al naar het station. Er moest namelijk rekening wor-

den gehouden met de mogelijke wachttijd voor de draaibrug over het Merwedekanaal aan het eind van de Stationsweg (zie afbeelding 3). Tot het verzorgingsgebied van Maarssen behoorden ook de dorpen Oud-Zuilen en Tienhoven. De voor deze plaatsen bestemde post moest in Maarssen worden opgehaald en de ter post bezorgde correspondentie moest weer naar Maarssen worden gebracht. Het nieuwe postkantoor was eigenlijk het eerste echte postkantoor van Maarssen, want de oude vesting in de Breedstraat was niet veel meer

dan een door de overheid gehuurde kamer in een particuliere woning. Daar deden de bestellers hun werkzaamheden zoals het verwerken en verzenden van de binnengekomen post en tevens werden er loketdiensten verricht.

In 1962 werd het postkantoor aan de Raadhuisstraat verlaten en een nieuw PTT-kantoor aan de Julianaweg in gebruik genomen. Het gebouw aan de Raadhuisstraat, dat 76 jaar dienst had gedaan als postkantoor, werd door de gemeente aan 'Elegant Sports Wear' verkocht. ●

*Raadhuisstraat
richting Kerk-
weg, eerste huis
rechts (ter hoog-
te van Bonhof)
is nu afgebroken.
Links de bomen
van het park van
Huis Ter Meer.*

*Foto: archief
HKM.*

*De draaibrug
over het kanaal.*

*Foto: archief
HKM.*

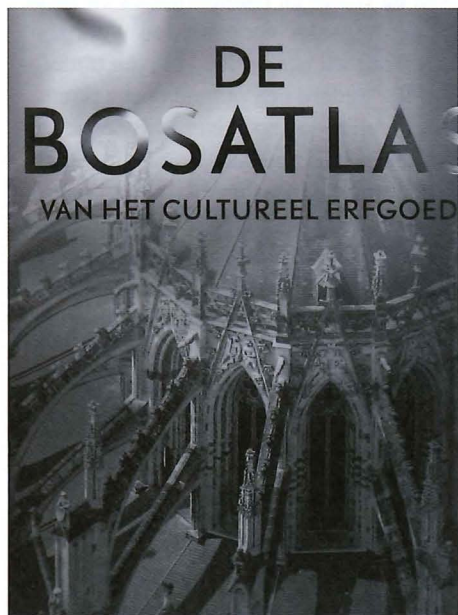

Nieuwe boeken in de bibliotheek van de HKM

De Bosatlas van het cultureel erfgoed

Een reis langs het erfgoed van Nederland in kaart en beeld.

Eindredactie: drs. E. Beukers, Utrecht. Noordhoff atlasproducties, Groningen 2014. ISBN 978 9001 12010 8. € 119,95.

Als je deze atlas van 416 pagina's en ruim 3,5 kilo zwaar in handen krijgt, kom je ogen te kort: prachtige foto's, duidelijke overzichtelijke kaarten, fraaie illustraties en verhelderende infographics. In het bijzonder de luchtfotografie van Karel Tomeř is indrukwekkend. In de inleiding schrijft de directeur van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed Cees van 't Veen: *"Cultureel erfgoed is van grote waarde. Het omvat alles wat eerdere generaties ons hebben nagelaten. De atlas laat zien hoe omvangrijk en gevarieerd onze culturele erfenis is. Het gaat over archeologische vondsten, historische landschappen, monumentale gebouwen, kunst en kunstnijverheid, taal en nog veel meer."*

Inderdaad, nog veel meer!

Om de breedte van het behandelde cultuurgooed in deze atlas aan te geven, noem ik hier alle hoofdstukken. Het zijn Ontgonnen land, Leven met water, Wonen in de stad, Boeren en vissers, Boudemschatten, Werkplaatsen en fabrieken, Handel, Verkeer en vervoer, Nutsvoorzieningen, Verdediging, Zorg, Levensbeschouwing, Macht en gezag, Onderwijs en wetenschap, Vermaak en cultuur, Herdenken, Verzamelen, Erfgoed in het buitenland en Erfgoed per stad. De thema's worden overwegend chronologisch behandeld en dat geeft heel duidelijk de ontwikkelingen aan van het onderwerp. Elk hoofdstuk bestaat uit een inleiding, cartografische en fotografische pagina's en wordt afgesloten met een lijst van markante monumenten en musea over het behandelde thema. De duidelijk geschreven teksten bij elk onderwerp geven relevante informatie die het kijken ondersteunt en nog boeiender maakt. Hoofdstuk 20 bevat het register met namen, trefwoorden, fotolocaties en heeft als afsluiting een verantwoording en de lijst van adviseurs.

Niet alleen de grote, bekende monumenten komen aan de orde, maar ook de kleine objecten als theehuisjes, buurtwinkeltjes, wezenputten, fanfareorkesten in Limburg, straatmeubilair en struikelstenen passeren de revue en vertellen hun verhaal. Heel veel van wat ons herinnert aan een ver of meer recent verleden wordt in deze atlas benoemd. In het hoofdstuk over macht en gezag wordt ons Goudestein genoemd en getoond als één van de eerste buitenplaatsen aan de Vecht. Johan Huydecoper is daarbij beschreven als iemand voor wie bezit niet genoeg was; hij kocht een adellijke titel en mocht zich toen Heer van Maarsseveen en Neerdijk noemen. Zo vestigde hij zijn gezag en status. Een opvallend onderdeel is hoofdstuk 19. Het behandelt het Nederlandse erfgoed in het buitenland.

De cultuur die reizigers en migranten meenamen naar alle delen van de wereld is met behulp van prachtige foto's en illustraties boeiend beschreven. Van de slavenhuisjes op Bonaire, via de polders in Polen, plaatsnamen in de Verenigde Staten naar de fortificaties in Afrika wordt de globale invloed van de Nederlandse cultuur belicht.

Noordhoff Atlasproducties heeft naast haar serie schoolatlassen en overzichtsatlassen met dit boekwerk een prachtig exemplaar aan haar serie thema-atlassen toegevoegd. Het is bijzonder uitnodigend vormgegeven en je blijft erin bladeren, lezen, kijken en ontdekken.

Piet Gentenaar

Kaatje Plak uit Tienhoven

A.H. Pasman, Uitgegeven door Streekmuseum Vredegod, Tienhoven/Maarsseveen. Derde druk 2016. ISBN 978-90-9029373-8.

De auteur, Anthonie Henricus Pasman (1906-1976) was drukker en uitgever in Utrecht en Zuilen. Hij beschrijft in het boek de lotgevallen van enkele generaties Plak in het veengebied tussen Oud-Zuilen, Maarsseveen en Tienhoven in de tweede helft van de negentiende eeuw, opgetekend uit de mond van tijdgenoten. Het boek is voorzien

van illustraties in de vorm van oude ansichtkaarten en foto's uit die periode. De geschiedenis begint bij opa Jan Plak en opoe Aaltje in (Oud) Zuilen en gaat verder met hun zoon Arie Plak, die gehuwd was met Ka Beuk. Dan maken we kennis met hun dochter Kaatje Plak die trouwde met Eelco de Graaf en hun dochter Carolien (Pop) de Graaf. Deze laatste was kort gehuwd met Joop, zoon van de fortwachter van Fort Maarsseveen. Alle personen bewegen zich in sociaal-maatschappelijke omstandigheden met enorme verschillen in rijkdom, macht en sociaal aanzien. De oppermachtige baron zit op één lijn met de directie van de steen- en pannenfabriek en zorgt zo ook (onder bepaalde voorwaarden) voor zijn mensen. De kerk wil zijn invloed blijven uitoefenen, met onder andere een pragmatische dominee die uiteindelijk niet zo zuiver is in de leer. De schoolmeester bereikt met een lange adem toch een en ander voor zijn leerlingen. In het krachtenveld van armoede in Maarsseveen en Tienhoven, relatieve welstand rond het kasteel in Zuilen, de druk van de normen en waarden van de kerk, de eisen van de werkgever en van veranderende maatschappelijke omstandigheden moesten mensen loyaliteitskeuzes maken. Keuzes die in alle gevallen een belangrijk effect hadden op hun leven. Hoorde je ergens bij of niet...? De leden van de familie Plak zijn daar voorbeelden van. Zij maken die keuzes en accepteren de gevolgen! Pasman geeft, in een wat hoekige schrijfstijl, veel informatie over dagelijkse leefsituaties van zijn hoofdpersonen en lardeert deze met diverse grappige anekdotes. De dramatische en meer ingrijpende gebeurtenissen voeren echter de boventoon. Hij blijft heel dicht bij de praktische, dagelijkse, grauwe werkelijkheid. Het gebruik van dialectwoorden helpt daarbij.

In de loop van het boek is de schrijver in staat ook de dieperliggende gevoelens en beweegredenen van zijn personen te beschrijven. Zij krijgen daardoor meer reliëf en worden meer mens, ook als het hun keuzes betreft in het aangaan van relaties.

'Kaatje Plak uit Tienhoven' is een boeiende zedenschets over liefde en dood die je in één adem uitleest. ●

Piet Gentenaar

Auteur: Hans Sagel

Meester Dijk met leerlingen van de Koningin Emmaschool in Oud-Zuilen

Meester Dijk, Jans Dijk (geboren 12 april 1927 - overleden 2 januari 2016) werd in 1956 benoemd als hoofd van de Openbare Lagere School in Oud-Zuilen. Tot zijn pensionering in 1986, bij die gelegenheid werd hij voor zijn vele maatschappelijke verdiensten benoemd tot Ridder in Orde van Oranje-Nassau, zou hij aan deze kleine school verbonden zijn. Dankzij zijn plezier in en inzet voor zijn vak was hij een door velen geliefde school-

meester. Zijn echtgenote Mettje Dijk-Kerkhof werkte ook vaak als onderwijzeres op het schooltje. Met haar en hun kinderen woonde hij jaren op een steenworp afstand van de school. Het leven

in de kleine dorpsgemeenschap beviel goed en boeide hem zeer. Hij kon er, net als over zijn werk als schoolmeester, smakelijk over vertellen. In 1987 schreef hij een aantal van deze verhalen op in het boekje: "Oud Zuilen 1887-1987. Een beeld hoe het de laatste eeuw in school en dorp toeging."

Vanaf 1980 begon het leerlingenaantal terug te lopen en werd het steeds moeilijker om de school open te houden. Allerlei acties om het tij te keren veranderden hier niet echt veel aan, het aantal leerlingen bleef (te) klein. Toen eind jaren negentig ook de bestuurlijke wil om door te gaan wegviel, moest de school helaas definitief de deur sluiten en werd in 2000 het karakteristieke, monumentale schooltje door de gemeente Maarssen verkocht. Gelukkig hebben de nieuwe eigenaren het schoolgebouw met veel liefde voor details verbouwd en is het exterieur nagenoeg ongewijzigd gebleven.

Jans Dijk, sedert 1989 net als ik woonachtig in de dan splinternieuwe Van Lingel- aan in Maarssen, is niet erg te spreken over de te- loorgang van 'zijn' schooltje in Oud-Zuilen en hij moppert tegen mij over het gebrek aan doorzet- tingsvermogen van de betrokkenen bij de sluiting van zijn levenswerk. Voor dit blad schrijven wij in die tijd, 2001-2003, (zie jaargang 28 t/m jaargang 30) samen een artikelenreeks over de Bewaar- school in Oud-Zuilen en hebben daardoor wat

meer contact. Ook gezamenlijke Groningse roots gaven ons stof voor gesprek. Na het overlijden van Mettje gaat Jans zelf ook steeds wat meer problemen met de gezondheid krijgen en om die reden vertrekt hij omstreeks 2010 naar Maria Dommer. Vandaar stuurt hij op een keer nog de hiervóór opgenomen foto voor de 'Oude schoenendoos' met in zijn keurig nette schoolmeesterhandschrift de volgende aantekeningen: "Beste Sagel, Hierbij een foto vóór de Koningin Emmaschool in Oud-Zuilen. Jaar 1966-'67. Van links naar rechts: Hiebo Holtkamp. Woonde op de Kantonaleweg. Kwam met het pontje tegenover de Kininefabriek over het A'dam-Rijnkanaal met nog een vijftal leerlingen naar school. Daarnaast meisje (Trijntje, Bep of Geertje) Overeem. Hun broertje Jan Overeem (2de van rechts). Ze woonden op de Gageldijk. Later verhuisd naar Westbroek, waar ik Jan(tje) weer vond in het telefoonboek. Naast mij, met stropdas! Willie Dekker, met toegeknepen ogen tegen de zon. Helemaal rechts Joke van der Mark, ook van de Gageldijk. Van de Van der Markjes heb ik er ook veel gehad. Zij was de oudste. In het midden, gehurkt, Bertus de Graaf, oudste zoon van 'tante Gijsje', uit een pannembakkersfamilie in Oud-Zuilen. Later kwamen nog Henk, Ippie (Willem) en Mepie (Melis). Bertus was goedlachs en maakte altijd veel grappes." Mooie herinneringen van een bevlogen, aardige schoolmeester en vriend van de HKM, die ons dit jaar helaas is overleden!

De foto met de witte Kever in de vorige aflevering leverde veel reacties op. Maar liefst negen leden/lezers wisten mij de juiste gegevens te verschaffen, waarvoor vanzelfsprekend weer veel dank! In tijdvolgorde van hun reactie waren dit: Theo Schouten, Steven de Clercq, Wim Dijkers, Rutger de Graaf, Bert de Ruiter, Rita Kerkvliet-Versteeg, Jan Koot, Kees van Elk en Jan Coljee. Het huis dat we zien is het voormalige koetshuis van het er naast gelegen huis Vredehoef. Straatweg 31, Maarssen. Lange tijd was in

dit pand de Atlas-verenfabriek gevestigd. Nadat de familie Hobijn het koetshuis kocht werd het grondig verbouwd en de tuin rondom voorzien van een bakstenen muur. Tot het overlijden van mevrouw May Hobijn werd van 2000 t/m 2006 jaarlijks een schitterende beeldenexpositie in de prachtige tuin georganiseerd. Gelukkig zijn deze exposities dankzij het internet nog steeds te zien, zoek hiervoor via uw browser bijvoorbeeld bij: "het overlijdensbericht van May Hobijn – a sculpture garden". Een belangrijke reden waarom het wat moeilijk te zien was waar de Kever reed, is waarschijnlijk dat hij niet op de Straatweg is gefotografeerd maar op het zijweggetje naar de werf en haven van Ballast-Nedam, voorheen het baggerbedrijf Broekhoven.

Hebt u op- of aanmerkingen naar aanleiding van deze rubriek of misschien zelf een voor publicatie geschikte foto, dan wordt u vriendelijk verzocht dit schriftelijk of telefonisch door te geven aan J.H. Sagel, Van Lingelaan 85, 3602 PB Maarssen, tel: 0346-561457, e-mail: J.H.Sagel@kpnplanet.nl ●

het oude regthuys
eetcafé • feestcafé • catering

laan van niftarlake 101 • 3612bp • tienhoven
telefoon 0346 - 28 13 82 • website hetolderegthuys.nl

HAIRFASHION

maarsse

HAIRFASHION MAARSSEN
PROFESSIONALS
IN HAARVERZORGING

EEN MOMENT
VOOR JE HAAR
EN VOOR JEZELF

PERSOONLIJKE AANDACHT EN DESKUNDIG ADVIES

DIRECT EEN AFSPRAAK MAKEN
TEL. 0346 562032
HAIRFASHIONMAARSSEN.NL

OF DOWNLOAD
ONZE APP

HAIRFASHION MAARSSEN | KAATSBAAN 3 | MAARSSEN

Discreet
Betrouwbaar
Professioneel

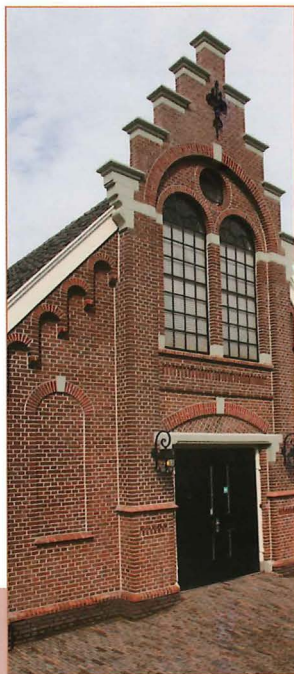
Jeune
Fine Antiques

www.jeuneantiques.com
info@jeuneantiques.com
Tel. 06-47963366

Inkoop - Verkoop - Interieurinrichting

Breedstraat 26 Maarssen

Wij lopen met u mee, in alle rust en vol aandacht.

uitvaartonderneming
Snijders b.v.

De emoties zijn vaak zo overweldigend, het verdriet zo groot. Juist dan is het fijn als er iemand met u meeloopt, iemand die samen met u de tijd neemt om vorm aan het afscheid te geven. Wij luisteren naar u, helpen u en steunen u als het allemaal even te veel wordt.

Iedere stap die wij zetten, zetten we samen met u, in alle rust en vol aandacht. Zo ontstaat een persoonlijke uitvaart; een afscheid dat op een zachte manier deel gaat uitmaken van uw dierbare herinneringen. Een afscheid waarover u later kunt zeggen dat het goed was, omdat ieder detail zo precies aansluit bij uw wensen.

Op onze website vindt u meer informatie over onze manier van werken. Wilt u liever een persoonlijk gesprek? Bel ons dan voor een afspraak.

Snijders Uitvaartonderneming b.v.
telefoon: 0346 – 580132 (dag en nacht bereikbaar)

UITVAARTONDERNEMING SNIJDERS B.V.

Rouwcentrum en kantoor:
Kerkweg 14, 3603 CM Maarssen,
telefoon: 0346 - 580 272
fax: 0346 - 580 250
info@snijdersuitvaart.nl

Lid van REQUIEM UITVAARTZORG

Sterk door Service!

Nassastraat 14
3601 BG Maarssen
0346 - 58 50 30
ritter@era.nl
www.eraritter.nl
f erarittermakelaardij
@ERA_Ritter

WELKOM

Meer informatie: www.eraritter.nl

• aankoop • verkoop • verhuur • taxaties • hypotheek